

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

636

Մ-61

Բ. ՄԵՆՇՈՎ

ՀՈՌՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ
ՁԵՌՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ
ԿՈՒԽՈՋՆԵՐՈՒՄ

Պ Ե Տ Հ Ր Ա Տ
ՅԵՐԵՎԱՆ 1931

28.06.2013

Բ. ՄԵՆԵՈՎ

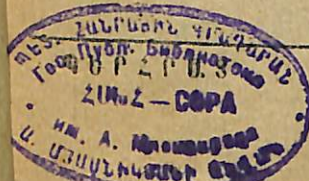
636

Մ-51

Այ

1784
ԶՈՈՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ
ՁԵՌՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ
ԿՈԼԽՈԶՆԵՐՈՒՄ

Բարգ. ՁԱՎԱԽԵՑԻ

1981

ՅԵՐԵՎԱՆ

15449-57

ՊԵՏՏՐԱՏԻ ՏՊԱՐԱՆ
ԳԼԱՎԼԻՏ 6687 (Բ)
ՀՐԱՏԱՐԱԿ. № 1768
ՊԱՏՎԵՐ № 4078
ՏԻՐԱԺ 5000

I.

ԻՆՁ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՆ ԶՈՈՏԵԼՆԻԲԱԿԱՆ
ԶԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ ԿՈԼԵՈՋՆԵՐՈՒՄ

Կոլլոզային շարժումը տարեց-տարի աճելի ու ա-
վելի ընդդրկում է մեր Միության դյուզացիական տեղ-
տեսությունների մասսաները: Համկոմկուսի (բ) ԿԿ-ի
և ԿՎՀ-ի—դեկտեմբերյան միացյալ պլենումը պարզե-
ի պարզ նշեց, Վոր՝ «Հնդամյա պլանի առաջադրանքները
կուլեկտիվացման ասպարիզում՝ վազուց գերակատարված
են»: Կոլլոզներում, —յեթե հաշվի առնենք ԽՍՀ Միու-
թյան բոլոր շրջաններն ու դյուզատնտեսության բոլոր
ճյուղերը (հողագործություն, անասնապահություն,
ձկնորսություն, վարսարդություն), —ու 10-ն հուլիսի
1931 թ. արդեն միացված են 13·839·400 դյուզացիական
տնտեսություններ, այսինքն՝ չբավոր միջակ տնտեսու-
թյունների 55·9 տոկոսը: Իսկ հիմնական հացահատի-
կային շրջաններում կուլեկտիվացման տոկոսը քարձա-
ցել է մինչև 80 տոկոս:

Հանրաշնացված կաթնատու անասունները մեր կուլ-
լոզներում տարեց-տարի աճելադնում են իրենց հա-
մեմատական կշիռը վաղ Միության տոմարի նախրի
մեջ:

1928 թվին մեր Միության բոլոր անասունների հա-

մեծատուժյամբ նրանք կազմում էին 0,4%-ը, 1929 թվին՝ 0,8%-ը և 1930 թվին՝ 6,6% : Այս առաջադեմությոնն անասունների կոբեկտիվացման ասպարիզում, անասնապահական խոշոր խորհանտեսություններին կազմակերպման հետ միասին, հաստատ զբաղական է հանդիսանում անտանապահական պրոդուկտի արագ բուծմանը մեղադրում :

Գյուղում տեղի ունի սոցիալիստական տնտեսության հոկակառուցումն, աշխատանքի ու կենցաղի նոր ձևերի կազմակերպման հետ միասին : Անցած չրջանում ունենք արդեն ահագին նվաճումներ : Տասնյակ հազարավոր խոշոր կոլտոզներ, տեխնիկայի վերջին խոսքի համաձայն կառուցված իրենց նոր շենքերով ու հարյուր հազարավոր գլուխ անասուններով վարդարում են մեր Միությունը : Սոցիալիստական կուլտուրայի այդ բոլոր բջիջներում յեռում է տեղաշին աշխատանք, կուլեկտիվ սկզբունքներ դարբնելու համար աշխատանքի կազմակերպման գործում և կոլտոզներում կաթնատու անասունների խնամելու, կերակրելու ու պահելու գործը կանոնավոր հիմքերի վրա դնելու խնդրում :

Կուսակցական կենտրոնական մարմինների և մեր կառավարության վերջին վորոշումների համաձայն կոլխոզային անասնապահության բարձրացումն ու զարգացումն հանդիսանում է բոլոր կազմակերպություններին ու հիմնարկություններին հիմնական խնդիրներից մեկը :

Յուրաքանչյուր կոլտոզի նվաճումն անասնապահության ասպարիզում հանդիսանում է իրրե համովիչ ապացույց, վոր միայն խոշոր կուլեկտիվ անասնապահությունը կարող է հանել մեր ամբողջ անասնապահու-

թյունն այն խղճալի դրությունից, վոր ստեղծվել էր կապիտալիստական արտադրության պայմաններում անջատ, փոշիացած, անհատական տնտեսության շնորհիվ :

Կոլխոզային անասնապահությունն իր քանակական զարգացման ներկա ետապում կարիք է դրում մի ամբողջ շարք ձեռնարկումների, վորոնց նպատակը պիտի լինի բարձրացնել կոլտոզների հոտերի վորակային կազմը :

Կոլխոզային կադրերը կարիք են դրում ձեռք բերելու տեխնիկական գիտելիքներ կուլտուրական անասնապահության ասպարիզում :

Այդ խնդիրների իրագործման համար պետք է կազմակերպել գոտեխնիկական ձեռնարկումների մի ամբողջ սխտեմ, վորը պետք է անցկացնել ինչպես հենց իրենց՝ կոլտոզների ներսում, այնպես էլ նրանց շուրջը :

Զոտեխնիկական ձեռնարկումների այն սխտեմը, (ուսելոնալ կերակրումը, կաթնատվության մրցումը (կոնկուրս), ցուցահանդեսները, ցուցադրումները) վոր գոյություն է ունեցել մինչ մասսայական կոլխոզային շարժման ծավալման շրջանը, պետք է հիմնովին վերանայի ու վերափոխվի :

Զոտեխնիկական բոլոր ձեռնարկությունների հիմքում պետք է դնել սոցիալիստական մրցման ու հարվածայնության մեթոդը :

Զոտեխնիկական ձեռնարկումներն անցկացնելու աշխատանքի հիմանական մեթոդը պիտի հանդիսանա, փորձի և սոցմրցման ու հարվածայնության արդյունքների ընդհանրացումը կոլխոզային անասնապահ-

հուլիսյան կառուցման առաքելիզում ու նրանց միության
դրումը մյուս կոլխոզներին մասսայի մեջ:

Յուրաքանչյուր կոլխոզի խնդիրն է հանդիսանում
կաքնատու և մսացու անասունների կանոնավոր ոգտա-
գործումը, նրանցից բոլոր հնարավոր ոգտունքն ստա-
նալն ու հասցնելն ամենաբարձր արտադրողականու-
թյան:

Կոլխոզներում վաթսու լայն դրված լինի զոոտեխ-
նիկական աշխատանքը, վորքան լավ զինված լինեն կոլ-
խոզնիկներն անասուններն լավ խնամելու ու պահելու
համար անհրաժեշտ գիտելիքներով, այնքան հեշտ կը-
լինի այդ խնդրի իրագործումը:

Զոոտեխնիկական ձեռնարկումները կոլխոզներում
պետք է ուղղված լինին կաքնատու անասունների արտա-
դրողականության ու մսացու անասունների մսային
խտկույթումների բարելավման նպատակին, անասուն-
ների սննդառության արդիապես լավացման, կերակրելու
ու պահելու կանոնավոր տեխնիկա մտցնելու և ամեն
տարի խելացի կերպով հոտը գտելու ու բնական խտան-
ները հոտից ջուկելը կիրառելու հիմունքներով:

Իրենց խնդիրներով ու բովանդակությամբ զոոտեխ-
նիկական ձեռնարկումները բաժանվում են յերկու մասի,
դրանցից մի մասի կիրառման տեղը կոլխոզի հոտերն են,
նրա ամբողջ անասնապահական ճյուղը, իսկ մյուսները
գործադրվում են կոլխոզից դուրս, նրա շուրջը, հաշ-
տակ դնելով կոլխոզների արտադրական նվաճումներին
մոլորվողականացումը:

Կոլխոզները հանդիսանում են ամենալավ բուծա-
րանները զոոտեխնիկական գիտելիքների համար (զոո-

դուկտուրայի): Կոլխոզային զոոտեխնիկական ձեռնար-
կումների մեջ, բացի հիմնական նպատակից—անասուն-
ների վորակային բարելավումից,—պետք է մտնի կոլ-
խոզային մասսաների արտադրական ստեղծագործ-
նախաձեռնության բարձրացումն անասնապահու-
թյան խնդիրների լուծման գործում և գործնական ու-
նակությունների կազմակերպումն հետագա աշխատանք-
ները խորացնելու համար: Զոոտեխնիկական ձեռնար-
կումները պետի գրավեն կոլխոզնիկներին ուշադրու-
թյունն անասնապահության հիմնական խնդիրների վրա
և աջակցեն սոցիալիստական մրցման ու հարվածաշու-
թյան լայն զարգացման անասնանոցում՝ գոմում, վոջ-
խաղանոցում, թռչնանոցում, կոլեկտիվային խողանո-
ցում և այլն:

Զոոտեխնիկական ձեռնարկումները կոլխոզից դուրս
(կոլխոզների շուրջը) պետք է հաստատուն արտադրական
ամուր կապ կոլխոզների միջև, մշտական դիտանալու
անասնապահության կազմակերպման ու տեխնիկայի
մեջ ձեռք բերված փորձառության ու հմտություն:
Նրանք պետի բարձրացնեն կոլխոզների արտադրական
ենտուղիազմն անասնապահական հիմնական պրոբլեմ-
ների հաջող լուծման համար (անասունների քանակի
ձեռնացումն ու վորակի բարձրացումը, կոնսերվատացիան
և այլն): Կոլխոզների շուրջը գործադրվող զոոտեխնի-
կական ձեռնարկումների հիմնական խնդիրներից մեկը
պետք է լինի շրջանի բոլոր կոլխոզների մասունները
ներգրավել սոցիալիստական մրցման ու հարվածաշու-
թյան:

Սոցիալիստական մրցումը չպետի սահմանափակվի

միայն անասնանոցի (ամբողջապես վերցրած), խողանոցի և այլն մրցումով, այլ ավելի առաջ պիտի դնու, բնագրկելով ինչպես անասուններին խնամող աշխատավորների առանձին խմբերն, այնպես եւ առանձին աշխատավորներին:

Մեր հետագա բացատրութեան մեջ ամեն մի առանձին դեպքում մենք կոնկրետ կերպով կլորոշենք յուրաքանչյուր ձեռնարկման խնդիրներն ու նպատակը:

Չոտեխնիկական ձեռնարկումներն, ինչպես մենք արդեն նշեցինք, բաժանվում են յերկու խմբի՝ ա) ձեռնարկումներ կոլխոզում և բ) ձեռնարկումներ կոլխոզից դուրս (չուրջը):

Կոլխոզի ներսում դործագրվելիք Չոտեխնիկական ձեռնարկումների մեջ մտնում են հետևյալները՝

ա) Արտադրող ցուլերի ձիւտ բնարութեանը՝

բ) Հոտի զտման կիրառումը:

դ) Մատղաչ անասունների ներկոլխոզային կոնտրակտացիա:

դ) Մատղաչ անասունների փոխանակումն կոլխոզի և անհատականի ու քաղաքի բնակչութեան միջև:

յե) Բեղմնակայաններին և արհեստական բեղմնավորման կազմակերպումն:

զ) Կոնկուրս անասնային աշխատավորների միջև՝ մատղաչ անասունները մեծացնելու խնդրում:

ԿԱԹՆԱՏՈՒ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻՆ ԿԵՐԱԿՐԵԼՈՒ ԱՍՊԱՐԻԶՈՒՄ

ա) Թացիտնալ կերակրման կազմակերպումն:

բ) Մրցման կազմակերպումն աշխատավորների միջև, կովերին կերակրելու ասպարիզում:

ԿԱԹՆԱՏՈՒ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻ ԽՆԱՄԱՏԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՒ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՍՊԱՐԻԶՈՒՄ

ա) Կոնկուրս կովը լավ կթելու համար:

բ) Կոնկուրս կուրծի լավագույն խնամքի համար:

գ) Կոնկուրս անասուններին կանոնավոր մաքրելու համար:

դ) Կոնկուրս աշխատավորների խմբերի միջև՝ շենքը լավ խնամելու համար:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԱՍՊԱՐԻԶՈՒՄ

ա) Հարվածային բրիգադների կազմակերպումն և աշխատանքի հաշվառումն:

Չոտեխնիկական ձեռնարկումները կոլխոտեսութեանից դուրս իրենց մեջ ամփոփում են հետևյալ առանձին մասերը՝

ԶՈՈՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ—ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ ԽՈՐԱՅՆՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԸ

Կոնկուրս—մրցումներ շրջանի կոլխոզների միջև՝

ա) Կոնկուրս անասունների լավագույն արդյունատվութեան համար:

բ) Կոնկուրս լավագույն անասնանոցի (զոմի, փաթախի, թռչնանոցի և այլն) համար:

գ) Կոնկուրս անասունների խնամատրութեան լավագույն կազմակերպման համար:

դ) Կոնկուրս անասուններին հյուսիսյի կերով լա-
վազույն կերով ապահովելու համար:

յե) Կոնկուրս մատղաշ անասուններին լավազույն
կերպով մեծացնելու համար:

զ) Կոնկուրս արտադրանքի վերակի համար:

ե) Փորձառության փոխադարձ փոխանակումի կող-
խողների միջև:

ԽՈՇՈՐ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՎԵԼՈՒԹՅՈՒՆ- ՆԵՐՈՂ ՑՈՒՅՑ ՏՎՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ

ա) Ցուցահանդեսներ կոլխոզային անասնապահու-
թյան արդյունքներին:

բ) Ստուգատեսներ ու կամպանիաներ անասնապա-
հության առանձին խնդիրներին վերաբերյալ (անասնա-
նոցների կառուցումն, ուղիղացիկն աշտարակներին կա-
ռուցումն, անասնապահության ամբողջակ և այլն):

Առանձին ձեռնարկումներին ընտրությունը կատար-
վում է հաշվի առնելով յուրաքանչյուր առանձին կոլխո-
զի արտադրական հանդամանքները նույնպես
և չըջանի կոլեկտիվ անասնապահության հերթական
խնդիրներն ու պահանջները: Հակառակ դեպքում այս
կամ այն ձեռնարկման կիրառումը չի տա զգալի և ֆեկտ
և չի ոգնի կոլխոզի արտադրությանը:

Այս կամ այն ձեռնարկումներին ընտրելիս, պետք է
դեկավարվել վո՛չ միայն այն արտադրական նեղ սեղան-
երի նկատառումով, վոր գոյություն ունին մի շարք կոլ-
խոզներում, (կանոնավոր կերակրման բացակայու-
թյունն, անկանոն կիթը, կոլխոզնիկի անձանդությունը

անասուններին խնամելու յեղանակին և այլն), այլ բացի
արանցից, ուշադրության պետք է տունել նաև կոլխո-
զային անասնապահության հերթական խնդիրները:
Պետք է կոլխոզնիկներին ամբողջ մասսային ներգրավել
ստեղծագործ ու նախաձեռնող աշխատանքի՝ խոշոր
տնտեսություն ստեղծելու և հոտի վորակը բարելավելու
ու քանակը մեծացնելու համար:

Ընդ սմին անհրաժեշտ է ի նկատի ունենալ, վոր
ձեռնարկումները գործադրելիս հսկայական առավելու-
թյուններ ունի նրանց կիրառման կոմպլեկսային մեթո-
դը:

Կոմպլեկսային մեթոդը կայանում է նրանում, վոր
գոտեսխնիկական ձեռնարկումներն ընտրվում են այն-
պես, վոր կոլխոզնիկը կարողանա գիտելիքներ ու փոր-
ժառուքյուն ձեռք բերել, պայքարելով քերուքյունների
դեմ ամբողջապես վերցրած: Յերբ որինակ կոլխոզում
անբավարար է դրված անասուններին կերակրումն ու
նրանց խնամքն, ապա քիչ կլինի մեծ-միայն կանոնավոր
կերակրում կարգավորելը, պետք է կազմակերպել և
անասունների կանոնավոր խնամատրությունը կերի
հայթայթումը, կիթը և այլն: Յեթե այս դեպքում մեծ
սահմանափակվելիքն միայն կանոնավոր կերակրում
կիրառելով, ապա ստացված ամբողջ արդյունքը կփչա-
նար անասունների խնամատրության սխալ ձեվերի հե-
տեվանքով: Ահա թե ինչու գոտեսխնիկական ձեռնար-
կումների ցանկ կազմելիս պետք է հաշվի առնել նրանց
կիրառման կոմպլեկսային մեթոդը և սմին միջոց ձեռք
առնել, վորպեսզի անցկացնել այն ամբողջատես:

Ընդ սմին կոլխոզների վարչությունները պետք է

աշխատեն ի նկատի առնված զոտեխնիկական ձեռնարկումների ցանկը կազմելուն մասնակից դարձնել բոլոր կոլխոզնիկներին :

Կոմպլեկսային մեթոդը սոցիալիստական մրցման ու հարվածայնության լայն ծավալման հետ միասին կոլխոզնիկների շրջանում, — տալիս է արտադրական լավագույն արդյունք :

Զոտեխնիկական միջոցառումներ կիրառելիս պետք է ոգտադրոծել շրջանի բոլոր կոլտուրական ուժերը, բոլոր արտադրական զիտական միավորները (սովխոզները, տոհմային տնտեսությունները), փորձնական կախանները և այլն :

Կոլխոզներին աջակցելու համար շրջանի գոյություն ունեցող զոտեխնիկական ձեռնարկումների սխտեմում փորձնական կախանների ու սովխոզերի դերը պիտի կախանա կոլխոզներին մշտական կազմակերպչական ու արտադրական աջակցություն ցույց տալու մեջ անասնատառակային խնդիրներում : Կախանները պարբերաբար պիտի ծանոթացնեն կոլխոզնիկներին մասսաներին գլխավոր թան ու տեխնիկայի վերջին նվաճումներին, վոր ձեռք է բերվել կոլեկտիվ կաթնային անասնապահության ասպարիզում :

ԶՈՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԶԵՌՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ ԿՈԼԽՈԶԻ ՆԵՐՍՈՒՄ

ԶԵՌՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԸ ԲՈՒԾԵ-ԼՈՒ ԱՍՊԱՐԻԶՈՒՄ :

Արտադրող-ցուլերի ընտրությանը : Ամենքին քաջ հայտնի չէ, վոր արտադրող ցուլը նախքի մեջ ահազին դեր է խաղում, Յուլի կանոնավոր ու անսխալ ընտրությունից է կախված անասնաբուծական աշխատանքների հաջողությունը կոլխոզում : Բավական է նախքի մեջ ընկնի մի վատ արտադրող, կոլխոզի անասնաբուծությունը իսկույն կսկսի վատանալ : Յեթն մի վատ կովը նախքի մեջ տալիս է տարին մի վատ հորթ, ապա վատ արտադրողը տարվա ընթացքում կտա 70-80 վատ հորթեր : Այստեղից պետք է հեռացնել, վոր արտադրող ցուլի ընտրությունը շատ զգուշ պետք է վերաբերվել :

Անասնաբուծության պրակտիկայի մեջ հատուտ ված է, վոր արտադրող-ցուլերի մի մասն ընդունակ է տալու աշխարհի աղջիկներ, վորոնք իրենց արդյունավետությամբ ավելի բարձր են, քան իրենց մայրերը, ցուլերի մի ուրիշ խումբ տալիս է աղջիկներ ավելի ցածր կիթով, քան իրենց մայրերը :

Այսպիսով պարզվել է, վոր արտադրող-ցուլերի մեջ կան վատացնողներ, վորոնք տալիս են ցածր արդյունատու սերունդ, և լավացնողներ, վորոնք տալիս են լավ, բարձրակիթ սերունդ :

Արտադրող-ցուլերը աղղում են ինչպես կաթի ար-

դշունավետութեան վրա, աշխատեալ եւ ճարպի քանակի վրա:

Կադմաեքայիչ-կենդանաբույժը պիտի ստուգի արտադրողին ու վորոշի՝ լավացնա՞ղ ե նա քե՞ վատացնող:

Դրա համար պետք է շրջանի զոտտեխնիկական մասնադեռներէ, կամ մերձակա փորձնական կայանի հետ միատին, ուշի-ուշով հետազննել ցուլի ամբողջ սոսիքը:

Կատկած չկա, վոր անդամարար ուշադրութեանը դեպի արտադրող-ցուլերի ընտրութեան խնդիրը մեծ վնասներ կըբերի մեր անասնաբուժութեանն ու կիւտակցներ մեր անասուններն արդյունաւորութեան գարգացումը:

Վաղացնող-ցուլերը տարածվելով մեր նախիրներում, ճնշիչ կերպով կազդեն նախրի կովերի կաթնարդյունաւետութեան գարգացման վրա, կուտակելով սերունդի մեջ ցածր կաթնատուութեան հակումն: Դժբախտութեանն ավելի կիտրանա, յեթե տնկատուն տեղի ունենա արդականական բուծում, այսինքն յեթե աղջիկ-հորթերին ծածկում են (բեղմնավորում) իրենց վատացնող հայրերը:

Վերջին ժամանակներս մեր անասնաբուծական փորձնական կայանների աշխատանքով հայտնաբերված են մի քանի տեղերում պարզապէս վատացնող ու լավացնող ցուլեր: Այսպէս՝ Մոսկվայի ճարգային փորձնական կայանի յարուարվյալն նախրում ճանաչված է իրրեւ լավացնող «Ռումին» ցուլը, «Շուլյովինո» սովխոդի (Մոսկվայի մարդ) չվեյցարական ցեղի հոտում—«Արքա» (Կորոյլ) ցուլը և այլն:

Լավացնող ցուլերը հանդիսանում են աղնվացեղ

մեծ արժեքներ և նրանց պետք է ոգտադործել լիապէս իրենց ամբողջ կյանքի ընթացքում:

Արտադրող-ցուլին չի կարելի գնահատել միայն նրա մօր կիթով: Մօր արդյունաւորութեամբ չի կարելի յեղրակացութեան հանել լավացնող կամ վատացնող հատկութեանների մասին: Անհրաժեշտ է հետախուզել նրա ամբողջ սերնդի արդյունաւորութեանը և այն ժամանակ միայն հանել այս կամ այն յեղրակացութեանը:

Այսպէս, որինակ, Ռուսիայի ղրուշատնտեսական տեխնիկումի նախրի յարուարվյալն ցեղի մեջ հայտնաբերված է «Ռոսյակ» ցուլը, վորը ճնայելով, վոր լինքը սերված է բարձր արդյունատու մօրից, իր սերնդում ավելց ցածր արդյունատու աղջիկներ:

Ցուլեր ընտրելիս անհրաժեշտ է ուշադրութեամբ դարձնել առողջութեանը, ամբողջութեանը և կազմվածքի կառուցվածքութեանը: Նախրի հիմնական արտադրողը պետք է սերված լինի կաթնառատ մօրից, վորի տարեկան կիթը բարձր լինի ընդհանուր հոտի միջին կիթից 25-30 ու ավելի տոկոսով: Ցուլից պահանջվում է, վոր նա ընդունակ լինի իր ցեղական ավյալերը կայուն կերպով փոխանցելու իր սերնդին:

Շրջանային զոտտեխնիկական աշխատանքներ մեջ պիտի մտնի կոլխոդային նախրներն համար արտադրող ցուլերի ընտրութեանը, նրանց հատկութեանների ստուգումը: Արտադրող ցուլերի ստուգումը կարելի յեղատարել վո՛չ բոլոր կոլխոդներում, վորովհետեւ այդ աշխատանքը կապված է վորոշ ծախքերի հետ և պահանջում է մշտական հսկողութեան:

Բաւական է սկզբներում սահմանափակել ար-

տաղերով ցուլերի ստուգումը կատարելով մի յերկու
յերեք կոլխոզներում, վերոնք ունեն լավ արդյունատու-
թյամբ ուժոված խոշոր նախիրներ:

Ստուգած բոլոր լավացնող ցուլերին կարելի չե
տարածել չըջակա կոլխոզներում:

Յեթե չըջանում կա փորձնական— կայան, կամ
սոսմական խորհրդային տնտեսություն, ապա ցուլերի
ստուգման գործը նրանք պիտի վերցնեն իրենց վրա,
քանի վոր նրանք ունեն իրենց տրամադրություն լի
հատուկ գոտեխնդակայան անձնակազմ ու ստուգման
այլ հարմարություններ:

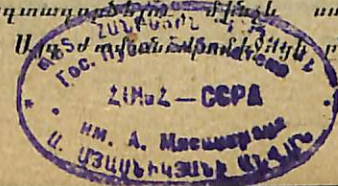
Արտադրող-ցուլերի ստուգումը սովորաբար սկսում
են նրանց ամենավաղ հասակից, այն հաշվառումով,
վոր նրանց ցեղական ուժը վորոշելու մոմենտին (խի
զա գուգադիպում է 5-ամյա հասակին) արտադրող-
ցուլերը կորցրած չլինեն, ցեղական ծառայություն մա-
տուցելու կարողությունները: Յուրերին փորձելիս
անհրաժեշտ է կոլխոզներում բացատրական աշխատանք
տանել արտադրող-ցուլերին նախիրներում ոգտագործ-
ման ժամանակամիջոցն յերկարացնելու խնդրի մասին,
նրանց լավ խնամելու, կանոնավոր (չափավոր) կերակ-
րելու ու ամենօրյա մարդանոցներին միջոցով (ման ածելու,
ոգտագործելով ցուլին ամեն անգամ թեթեւ ընդհատար
աշխատանքի մեջ է այլն):

Չափազանց առատ կերը և անշարժությունը նպաս-
տում է ցուլի ավելորդ գերացմանը և վաղահաս ծե-
րության և ուրեմն անպետքանալու պատճառ են դառ-
նում: Ուրեմն պետք է խուսափել դրանից և ցուլը պա-
հել նորմալ վիճակում:

Այս ամենն ավելացնում են արտադրողի ծառայու-
թյան ժամանակամիջոցը: Սովորաբար ընդունված է
կարծես, թե ցուլը նախիրի մեջ կարող է ծառայել մինչև
4-5 տարեկան հասակը: Մեր նպատակադրումը պիտի
լինի յերկարացնել նրա ծառայության ժամկետը մինչև
10-12 տարին: Ստուգված լավացնող ցուլը հանդիսա-
նում է իրենի մեծ արժեք չըջանի համար, ուստի ամեն
միջոց պետք է ձեռք առնել, վորպեսզի նրա ծառայու-
թյան ժամկետը յերկարացնենք ու պահպանենք նրա
պիտանիությունը յերկար ժամանակով:

Սովորաբար ցուլերի ստուգումն կատարում է Մասկ-
ժայի մարզային փորձնական կայանի մշտական սխեմայով
(ծրագրով), վոր բերում ենք ստորև:

Յուր ստուգելու համար ջուկում են 25 կով ու գու-
գալորում ցուլի հետ: Ծնված բոլոր հորթերը մեծաց-
նում են ու հետագայում, նրանց հատկություններին
համաձայն ել վորոշվում է արտադրողի ժառանգական
հատկությունները: Յուր ստուգման և յենթարկվում
մի տարի յերեք ամսականից մինչև մի տարի վեց ամ-
սական հասակում: Ստուգման համար ինչպես ասված
է վերևը, ցուլեր վերցնում են բարձրորակ, արդյու-
նավետ, լավազույն մայրերից: Ստուգման ժամանակ
նրանք ոգտագործվում են իրենց նախիրի մեջ իրեն յերկ-
բորդական արտադրողներ, յեթե հոտի մեջ կա հիմ-
նական արտադրող-ցուլ: Յերբեմն ել, յերբ ստուգման
յենթարկվող այլ ցուլերը պատճառ են դառնում չափա-
զանց մեծ հավելյալ ծախքերի, կամ այլ միավորում-
ներին ոգտագործելու միջոցով ստուգման ժամկետն
անցնելը: Այս պարագրաֆի մեջ յենթացրում անհրա-

Ժեշտ և մշտական հսկողութիւն սահմանել նրանց պահելու վրա: Հակառակ դեպքում կարող և պատահել, Վոր արտադրողի բարձր աշխատանքները վորոշելու մոմենտին (4-5 տարեկան ժամանակ), ցույն արգեն անպետքացած լինի տոհմական ծառայութիւն մատուցելու համար:

Յուլերի ստուգման միջոցին անհրաժեշտ և նրանց կերակրելու մշտական ցուցակագրում կատարել, ինչպես և նրանց ստացված սերնդի կերակրմանը, սկսած նրանց կյանքի առաջին որերից մինչև ցուլի դնահատման որը: Յուլի աղջիկներին կիթը պետք և ցուցակագրել ամեն որ:

Յեթի կիթն ամենորոյա ցուցակագրելը շատ ծանրաբեռնութիւն թիւ, կարելի չէ այդ կատարել 10 որը մի անգամ: Կիթը 10 որը մի անգամ ցուցակագրելը կարող և սխալմունք առաջացնել դեպի լավը կամ վատը 1,5%-ով: Արտասահմանյան խորճնական կայաններից չատերն ու տոհմական անտեսութիւններն անցնում են արդյունատուութեան աղբյուրի պարբերական ցուցակագրման:

Յուլից յերկու ծին ունցող 10 կովեր ստանալուց հետո, կարելի չէ արդեն դատել արտադրող-ցուլի հատկութիւնների մասին, նրա աղջիկներին արդյունատուութիւնը համեմատելով իրենց մայրերի արդյունատուութեան հետ, ուղղումներ անելով հասակի ու կերակրման նկատմամբ:

Յարաւրաւյան անատուների համար հաստատված և, Վոր ցուլի մասին կարելի չէ դատել ինչպես լավացնու-

ղի, յեթե աղջիկներին ու մայրերին կիթի տարբերութիւնը կազմում է՝

1) 25 դույզ (25 մայր + 25 աղջիկ) մայրերին ու աղջիկներին միջև վոչ պակաս 450 կիլ. կաթից:

2) 10 դույզ մայրերին ու աղջիկներին մեջ՝ վոչ պակաս 700 կիլոգրամից:

3) 5 դույզ մայրերին ու աղջիկներին մեջ՝ վոչ պակաս 1000 կիլոգրամից:

Տարբերութիւնը քիչ լինելու դեպքում ցուլերը կտակածելի պետք և համարել և նրանցից մի քանիսը միայն կարող են լավացնող լինել:

Հույս չղնելով միայն արտադրող-ցուլերին ստուգման վրա, անհրաժեշտ և ձեռնարկել մեր կողմից նրանց աշխատած ու աշխատող արտադրող ցուլերի մասսայական հետազոտմանը: Այս բանը կարելի չէ կատարել աշտեղ, որ կան բախանաչափ նյութեր մայրերին ու աղջիկներին արդյունատուութեան մասին, միաժամանակ նրանց պահելու, կերակրելու ու խնամելու պայմաններին բնութիւն վորոշող տվյալներ:

Հայտարարված բոլոր արտադրող ցուլերին, վորոնք տվյալներ ունեն իրենց մեջ կողմողային նախիրը լավացնելու, անհրաժեշտ և լիապես ոգտագործել հոգ տանելով, Վոր նրանք վորքան կարելի չէ յերկար պահպանեն իրենց տոհմիկ ծառայութեան ընդունակութիւնները: Սովորաբար լավացնող ցուլերն ոգտագործվում են մայրական լավագույն մատերիալի՝ բեկորդիսակաների վրա: Չե՞ վոր ամենքին լավ հայտնի պիտի լինի, Վոր բեկորդիսականներին՝ աշխինքն բարձր կաթնատու կովերին միջակ հատկութեան արտադրողով դուրս-

վորելը նպատակահարմար չէ: Յեթե տվյալ կոլխողում
կա լավագույն ցուլ, խակ լավ կաթնատու կովեր չկան,
ապա ավելի լավ է ամբողջ շրջանի անասնաբուծու-
թյունը լավացնելու համար այդ լավացնող ցուլին բեռ-
նավորել ուրիշ՝ հարեւան կոլխողների բեկորդիստկա-
նելով:

Շրջանի կոլխողներում ցուլերի սուղման խորացած
աշխատանք տանելու հետ միաժամանակ, անհրաժեշտ
է մասնաշաղկապն աշխատանք տանել կոլխողների նախիր-
ների մեջ մայրական կազմ ջոկելու ուղղութեամբ, վոր-
պեսզի կարելի լինի ցուլերին ոգտադործել միմիայն բե-
կորդիստկաների ու բարձր կաթնատու կովերի համար:

Ցուլերի ստուգումը հանդիսանում է շատ արժեքա-
վոր ու անհրաժեշտ ձեռնարկում մեր կոլխողների անաս-
նաբուծութեան մեջ: Դա հնարավորութեան է տալիս
միանշամայն գիտակցորեն ու հաստատուն կերպով դե-
կավարել կաթնատու անասուններին ընտրութեանն ու
բուծումը:

Նախրի զտումը խոտաններից, այսինքն անպետքնե-
րի ջոկելն ու նախրի միջից դուրս հանելը, շատ լուրջ
ու կարեւոր մոմենտ է կոլխողային անասնապահութեան
կանոնավոր կազմակերպման գործում: Սովորաբար
մեր կոլխողներում իր ժամանակին չի կատարվում նախ-
րի զտումը խոտաններից, վորի հետեանքով նախիրների
մեջ ձմեռային շրջանում, յերբ կենդանու պահելը թանկ
է նստում, հաճախ մնում են սակավ արդյունաբեր կամ
միանշամայն անարդյունաբեր անասուններ, վորոնք ա-
վելացնում են անողուտ ծախքերն ու բարձրացնում ար-
տադրանքի ինքնարժեքը:

Ամեն մի կոլխող պետք է կիրառի խոտաններից զը-
տումն, իր ժամանակին ու ամեն տարի:

Նախրի խոտանների զտման ամենալավ ժամանակն
աշունն է: Խոտանների այդ զտումը կատարելով աշնա-
նը, մենք ձմեռան շրջանի համար կազմում ենք մի նախիր՝
բաղկացած միայն արդյունատու անասուններից: Զրու-
ված անասուններին պետք է լուծարքի յենթարկել մին-
չև նախիրը ներքը կապելու շրջանը:

Ներկա մոմենտին, յերբ կոլխողային անասնաբու-
ծութեան առաջ կանդնած են քանակն ավելացնելու ու
վորակը բարելավելու լուրջ ու կարեւոր խնդիրներ, զը-
տումը խոտաններից պետք է կատարել մեծ շրջահայե-
ցութեամբ ու զգուշութեամբ, վորպեսզի չստեղծվեն
այնպիսի պայմաններ, վոր կարող են կասեցնել կոլխո-
ղային հոտերի աճումը:

Ինչպես կանոն պետք է ընդունել, վոր զտման ժա-
մանակ պետք է ջոկել միմիայն բացարձակապես վնասա-
բեր ու անպետք անասուններին (հայտնապես այլանդակ
ու պակասավոր մատղաշներին, առամներն ամբողջա-
պես թափած պառավ կովերին, կրծի խոռնիքական հի-
վանդութեան ուռեցողներին, քիչ կաթ տվողներին և
այլն:)

Խոտանների զտումն անհրաժեշտ է կատարել ա-
նասնաբուժական ու ագրոնոմիական անձնակազմի մաս-
նակցութեամբ անպայման կադմետիվ մանրամասն ար-
ձանագրութեան: Արձանագրութեան մեջ տրվում է
կենդանու լիակատար նկարագիրը՝ անունը, գույնը,
հասակը, ծագումը, համարն ու հոտի և գույքա-
դրքի, — կենդանու գնահատումն ու խոտանման պատ-
ճառն, ի տնտեսման թվարկումը:

Այսպես են կատարում անպետք անասունների տըն-
տեսավարի դոտումը: Սակայն այս դեռ քիչ է: Կանո-
նավոր դոտեխնիկական աշխատանքի զարգացման հա-
մար պետք է կոլխոզի նախրի մեջ կատարել անասուն-
ների բնորոշյուն, գլխավորապես մատղաշներից տոհ-
մուկան նախնականների համար: Մատղաշ անասունների
բնորոշյունն ու խոտանումը կատարում են 5-6 ամ-
սական հասակում: Տոհմի համար սովորաբար քաղնում
են կաքնառատ մայրերից ծնված ցուլիկներին: Միջակ
կաթնատու կովերից ծնված գուլիկներին տոհմի հա-
մար չեն թողնում: Յուլիկները, բացի բարձր կաթնա-
ռատ ծագումից ունենալու նաև կանոնավոր կազմ-
վածք, առանց բացահայտ պակասությունների (մեջքի
կորուսթյուն, կմախքի թուլություն և այլն), լավ դար-
գացած սեռական գործարաններ և այլն:

Հորթերը սովորաբար խոտանում են միայն այն
ժամանակ, յերբ ունեն բացահայտ աշխտանքի
հասնող պակասություններ, կամ դանդում են ծայրահեղ
հիվանդոտ դրության մեջ: Միանգամայն առողջ, սա-
կայն ավելորդ վորձ հորթերը չըջանային կոլխոզիու-
թյան միջոցով տրվում են ուրիշ կոլխոզների: Տոհմի
համար թողնվում են այնքան վորձ հորթեր, վորոնք
նշված և կոլխոզի պլանով:

Ըստ ծագումի հորթերին չպետք է խիտ խոտան-
ման յենթարկել, վորովհետև նրանց ծնողների արդյու-
նավետությունը լիապես չեր կարող արտահայտվել ան-
կանոն կերակրման, վատ պահելու և ինամելու հետե-
վանքով: Յեթե կոլխոզի նախրի մեջ անասունների կաթ-
նատվությունը բավարար չափով հայտնաբերված է
նախրնթաց դոտեխնիկական աշխատանքի ու կանոնա-

վոր կերակրելու հետևանքով, ապա կարելի չե դեկա-
վարել մի աչալիսի կողիտ կանոնով: Տոհմի համար
հոտի մեջ կարելի չե թողնել այն հորթերին, վորոնց
մայրերը նախրի միջին կիթից 20-25 % ավելի յեն տա-
լիս: Յեթե, որինակ, միջակ կովը տալիս է տարեկան
2000 կիլոգր. կաթ, ապա ցեղի համար պետք է թողնել
տարեկան 2400-2500 կիլ. ու ավելի կաթ տվող կովերի
հորթերը:

Մենք այստեղ առանձնապես շեշտում ենք անասուն-
ների կանոնավոր կերակրելու և պահելու պայմանները,
նրանց կիթն ավելացնելու համար:

Մեզ վիճակվել է վորձով համոզվել, վոր շատ ան-
գամ նույնիսկ ուսուսկան տոսկանկան (հյուսված, թե-
րադարդացած կով), վոր շատ քիչ կաթ է տալիս
գյուղացիական-անհատական տնտեսության պայմաննե-
րում՝ իր վատ ու նվազ կերակրման շնորհիվ, կոլխոզա-
յին նախրի մեջ տաք դոմում, հյութալի և ուժեղ կե-
րով, — կանոնավոր կերակրելով, կարողացել է գրեթե
կրկնապատկել իր արդյունավետությունը: Ահա թե ին-
չու լավ մատղաշներին վտանդի չենթարկելու համար
պետք է առանձնապես զգուշությամբ կատարել խո-
տանների դոտումը: Խոտանների դոտումը կանոնավոր կա-
տարելու համար պետք է յուրաքանչյուր կոլխոզում
կերի խնդրի լուծման աշխատանքը դնել իր կարևոր
բարձրության վրա: Լավ կերակրելուց վորձ միայն կը-
բարձրանա մեր անասունների կաթնատվությունն, այլ
կիթիվի և նրա արտաքին տեսքը:

Այն հարցերին թե՛ ի՞նչ արդյունավետության ա-
նասուններ պետք է թողնել հոտի մեջ, վոր՞ կիթը պետք

և համարել նվազագույնը իբրև խոտան զտելու համար, ինչպիսի մայրերից մատղաներին պահել տոհմի համար և այլն, կարելի չե պատասխանել միայն ամեն մի կոլխոզի նախրի հետ առանձնապես ծանոթանալուց հետո :

Մի քանի տեղերում վատ կիթ և համարվում 2000 կիլոգրամը իսկ ուրիշ տեղերում այդ նույն կիթն հանդիսանում և միջակ կամ նույն իսկ՝ բարձր : Մերձքաղաքային տնտեսություններում յերբեմն անձեռնառու չեն համարվում ափսխիս անասուններ, վորոնք գյուղական պայմաններում կարող են բռնել բեկորոգիտակա-ները տեղը : Նախիրներից խոտանները գտելու դործում մի՞չ մի դեղատոմս չի կարելի տալ. ամեն միք կարող և ստանալ այն հենց կոլխոզում, տեղական պայմանները կապակցությամբ :

Խոտանման յենթարկված յերիտասարդ վորձ կենդանիները կրտվում են և կամ մյուս խոտանածների հետ բտվում (գերացվում) իբրև մսացու, կամ պահվում են իբրև յեղնացու (բանուժ) : Բտման յենթակա կենդանիները հանձնվում են միս մթերող կադմակերպություններին, թեև բտումը կարելի չե կազմակերպել և կոլխոզի մեջ, յերբ այդ նպատակահարմար կդասվի կոլխոզի համար :

Մատղաշների ներկոլխոզային կոնտրակտացիա : Ներկոլխոզային կոնտրակտացիա ասելով պետք և հասկանալ անասունների քանակն ավելացնելու յեղանակը ներքին հնարավորությունների հաշվին :

Ներկոլխոզային կոնտրակտացիան կայանում և նրա մեջ, վոր կոլխոզի վարչությունը վորոշ պայմաններով կոնտրակտ և կապում իր անդամների հետ, հանրա-

նացված կոլերից ստացված մատղաշ անասունների վերաբերմամբ :

Կոլխոզի վարչության ու կոլխոզի անդամի միջև կնքված պայմանագրի կամ պայմանի համաձայն, վերջինս պարտավորվում և մեծացնել իր մատղաշ հորթը մինչև 1 տարի 6 ամսական հասակը, կամ ավելի, նայելով ինչպես և կնքված պայմանագրերը, և հետո հանձնել կոլխոզին : Կոլխոզի վարչությունն իր կողմից ըստ պայմանագրի պարտավորվում և վճարով տալ վորոշ քանակությամբ ուժեղ կերեր, ամսվա սեզոնին ընդունել իր նախրի մեջ և այլն : Պայմանագրում լրացնելուց հետո անասունը հանձնվում և կոլխոզին, արժեքն ավելացնելով կոլխոզի տվյալ անդամի փայավճարի վրա : Արժեքի գումարը նշանակվում և պայմանագրի մեջ պայմանն ստորագրելիս :

Մատղաշ անասունների ներքին կոնտրակտացիան կնպաստի ավելի ձեռնտու պայմաններով մեծացնել կոլխոզի նախիրը :

Հիմնական մոմենտներն այդ կոնտրակտացիայի ժամանակ. հետևյալներն են՝

1. Կենդանու հասակը կոլխոզին հանձնելու միջոցին պետք և լինի 1 տարի 6 ամսականից մի՞չ պակաս (կարող և լինել և մեծ-2 տ.) :

2. Կոլխոզում այդ կոնտրակտացիայի համար պետք և հիմնել ուժեղ կերերի առանձին ֆոնդ : Ուժեղ կերերը կոլխոզը տալիս և վորոշ նորմայով (մոտավորապես 1 տարին $1\frac{1}{2}$ - 2 ցենտներ, II տարին 1- $1\frac{1}{2}$ ցենտներ ամեն մի գլխին) : Նորմաները բաց են թողնվում ինքնարժեքով և բաժիններով :

3. Պայմանագրի մեջ նշանակվում և անասունի մո-

տալոր կենդանի քաջը կոլխոզին հանձնելու մոմենտին :
1 տար . 6 ամսական կենդանու քաջը յեթե տեղական ա-
նասունների համար սահմանված միջին քաջից պակաս
լինի, գեղջ է արվում գնից : Պահանջվում է նույնպես ,
վոր մինչ կոլխոզի հանձնելը բեյեկոդ յերինջը ծածկ-
ված լինի կոլխոզի ցուլով :

4. Աճման շրջանում պետք է ստուգատես կատարել
մատղաչ անասունները կերակրման ու խնամքի նկատ-
մամբ , վորի ժամանակ մասնագետների ուղեությամբ նը-
շանակվում են պահելու և խնամելու մեջ նկատված թե-
րություններն ու տրվում են համապատասխան խոր-
հուղչներ :

5. Մատղաչ անասունին կոնտրակտացիայի պետք է
յենթարկել հենց ծնված առաջին օրերից :

Մատղաչ անասունների փոխանակումն կոլխոզի և
ֆաբաֆի ու գյուղի անհատների միջև : Կոլխոզներին
լավագույն մատղաչ անասուններ մատակարարելը շատ
լուրջ ու կարևոր խնդիր է : Պետք է աշխատել , վորպես-
զի կոլխոզների նախիրների մեծացումը կատարվի մեծ
մասամբ կաթնատու կովերից սերված լավագույն
մատղաչ անասունների հաշվին :

Գյուղական վայրերում ծնված վոչ բոլոր հորթերն
են պահվում մեծացնելու համար : Շատ անգամ նրանցից
ամենալավերը փչանում են հենց նրա համար , վոր մատ-
ղաչների փոխանակումը անտեսությունների մեջ դնու
չի կանոնավորված :

Այստեղ քիչ դեր չի խաղացել իր ժամանակին և
կուլակը : Դասակարգային կովի սրման հետևանքով
կուլակն վո՛չ միայն ինքն և կրճատում իր անասունների
ընդհանուր քանակն , այլ և տանում է չարանենդ աղե-

տացիա դյուղացիության շրջանում , աշխատելով ամեն
կերպ աղացուցել , վոր մատղաչ անասուններին դանակի
տակ պետք է դնել : Սանդարել կենդանարուծության
պրոբլեմի լուծումը կուլակության խնդիրներից մեկն է :

Քաղաքների ու ավանների նախիրների մեջ էս
կան շատ կաթնատու կովեր և մեծ մասամբ նրանց հոր-
թերն ել մորթոտվում են :

Կաթնատու կովերի մատղաչ սերունդը պահելու
համար անհրաժեշտ է կարգավորել մատղաչների փո-
խանակումը կոլխոզների ու անհատականների միջև :
Այս դեպքում պայմանավորման համաձայն անհատա-
կանից վերցվում է այն հորթեր , վորի մոր արժանիքներն
ակնհայտ են , սակայն վորին չի ուզում նա պահել :
Փոխարենը տրվում է նրան կոլխոզի համար անպետք
նախիրից զտված վորեւ ցուլիկ կամ հորթ , կամ թե չե
վճարվում է արժեքը : Նախապես , մինչև կովերի մատ-
ույկան ծնելը , պետք է պարզել , թե՛ լավ կովեր ունե-
ցող անտեսություններից վորո՞նք չեն ուզում հորթերը
պահել սերնդի համար և նրանց հետ համաձայնություն
դալ այդ հորթերը կոլխոզին հանձնելու պայմանների
վերաբերմամբ :

Սմենից լավն և քաղաքի կովատերերի հետ կապ
հաստատել շրջկոլխոզության միջոցով : Շրջկոլխոզ-
միությունները հայտնաբերում են կաթնատու կովե-
րին ու նրանց այն տերերին , վորոնք կամենում են իրենց
մատղաչ անասուններին հանձնել կոլխոզներին և ըստ
այնմ կազմում կայուն սլան մասնագրելու այդ մատ-
ղաչ անասունները կոլխոզներին միջև : Առանձնապես ու-
շադրությու՞ն պետք է դարձնել հորթերը անտեսու-
թյուններից վերցնելու վրա : Վերցված հորթերը կոլ-

խողները մեջ մասնադրման կայուն պլան անհրաժեշտ է կազմել նրա համար, վորպեսզի իր ժամանակին լրացելից դարձվեն կոլխողները նախապատրաստվելու մատղաշ անասուններն ընդունելու և կարևոր միջոցներ հատկացնելու փողով կամ գտված խոտան հորթերով:

Շրջկոլխողմիությունների համար այս աստղարկում գործունեություն լայն հորիզոն է բացվում: Փոխանակվող մատղաշ անասունների վորակը լավացնելու նպատակով լավ է ձեռք բերել պլանով նախատեսված ցեղին պատկանող տոհմիկ ցուլեր: Այն ժամանակ կրտսացվի ծագումով հայտնի կրտստոհմիկ մատղաշ սեռունք:

Մեր Միության մեջ շատ կաթնառատ կովեր կան քաղաքներում ու ավաններում և անասնապահության պարագայով յուրաքանչյուր գործնական աշխատավորի պարզը պետք է լինի լիապես ոգտագործել այդ կաթնառատ մասերը՝ կոլխողային նախիրը բարելավելու համար:

Այս միջոցառումն առանձնապես միշտ կարող են իրագործել այն կոլխողները, վորոք գտնվում են քաղաքներին ու խիտ բնակչություն ունեցող ավաններին մոտիկ:

Բեղմնավորման կայանի և արհեստական բեղմնավորման կազմակերպումը: Բեղմնակայանի կազմակերպումը կայանում է նրանում, վոր կոլխողն իր նախրից ընկում է մեկ կամ յերկու պլանային ցեղի արտադրող ցուլեր և ոգտագործում նրանց շրջակա աղգարնակություն կովերի համար: Նման ձեռնարկումը արտադրական կապ է հաստատում շրջակա տնտեսությունների հետ և կոլխողը դրոտելանիակառն ուղղեցություն է

գործում շրջանի անասունների բարելավման աշխատանքներում:

Բեղմնավորման կայան կազմակերպելիս պետք է հետևել, վորպեսզի բերված կովերի միջոցով կոլխողի նախրի մեջ հիվանդություն չընկնի: Այս յերեւելի առաջն առնելու համար կոլխողը պետք է պահանջ դնի, վորպեսզի բեղմնավորման համար կոլխող բերվող կովերը նախորդ յենթարկվեն անասնաբուժական քննություն և միայն անասնաբուժական անձնակազմի վորոշմամբ թույլ տան նրանց գուգավորումը:

Բեղմնավորման կայանի աշխատանքները կարող է տեղի ունենալ մի սեզոնում միայն կամ շարունակվել անընդհատ սմբող տարին: Սովորաբար գուգավորման համար հարկավոր է մի առանձին տեղ (10×10 մետր) ամեն կողմից շրջապատված ցանկապատով: Զուգավորումը պետի կատարվի վորոշված ժամերում՝ առավոտ և յերեկոյան: Ամենից լավն է դրա համար հատկացնել առավոտյան ժամերը: Զուգավորման քանակն արտադրողի վերաբերմամբ չի կարելի թույլ տալ որական 1-2 անգամից ավելի: Հակառակ դեպքում ցուլերն ու ժառաղառ կլինեն ու կանպեաքանան շատ կարճ ժամանակվա ընթացքում: Մինչդեռ ամեն միջոց պետք է ձեռք առնել, վորպեսզի արտադրողներն երկար ժամանակ պահպանեն սերունդ տալու իրենց ունակությունը: Դրա համար հանձնարարվում է հնարավորություն տալ ցուլերին ամեն որ ման գալու պատասխարված տեղում, կամ որական 3-4 ժամ ոգտագործել նրանց տընտեսություն թեթե աշխատանքների համար (խոտ, ջուր և յալն կրել):

Արտադրող ցուլերին լծելու համար կարում են

հատուկ խամուտ շատ պարզ կազմով, իսկ մնացած սարքը չի փոխվում:

Հետազոտությամբ ապացուցված է, վոր կանոնավոր զբոսանքով ու թեթև աշխատանքի միջոցով կարելի չե ցուլերի ծառայության ժամկետն յերկարացնել յերկու անգամ, այսինքն մինչև 10-12 տարին:

Յուրաքանչյուր զուգավորման ժամանակ կովի տիրոջը պետք է տալ անդորրապիր, վորի մեջ նշվում են՝ ցուլի անունը, հասակը, ցեղը, գույնը, ծագումն և թե՞ ումն է պատկանում: Բացի այդ նշանակվում են՝ կովի սերը, կովի անունը, գույնը, հասակը, ցեղն ու ծագումը նրա, առաջին, յերկրորդ և յերրորդ զուգավորման ժամանակը, իսկ վերջը տառերով պետք է ցույց տալ այն գումարը, վոր վերցված է զուգավորման համար: Վերջվող վճարի չափը վորոշում է կոլտոզի վարչությունն ըստ տեղական պայմանների: Այդպիսի անդորրադիրը չի կարող ծառայել վորպես տոհմային փաստաթուղթ, վկայական կովի համար. նա միայն հաստատում է, վոր զուգավորումը կատարվել է կոլտոզի ցուլի հետ:

Ծնելուց հետո անդորրապիրը ներկայացվում է կոլտոզ՝ նշանակելու համար բեղմնավորման կայանի աշխատանքի արդյունքները և տիրոջը տրվում է հորթի համար վկայական (նրա ծագման): Սերնդի ցուցադրումն անհրաժեշտ է վո՛չ միայն նրա համար, վոր իմանանք բեղմնավորմանի ազդեցությունը չրջակա անասնաբուծության վրա, այլ նաև ստուգելու համար արտադրող ցուլերի աշխատանքը (յուրաքանչյուր ցուլից քանի ստերջ կով է մնում): Կոլտոզում, բեղմնա-

վորման կայանում պետք է պահել զուգավորված կովերի տեղեկանքների գիրք:

Անդորրադիրի և դրքերի ձևը սովորաբար վորոշում են շրջանային մարմինները:

Կայանի աշխատանքներն սկսվելու մասին անհրաժեշտ է լայն կերպով հայտարարել շրջակա բոլոր բնակչությանը:

Մոտ ժամանակներում կոլտոզներում բեղմնավորյալներ հիմնելը կնոյաստի կովերի ստերջության դեմ տարվող պայքարին: Կովերի ստերջ մնալն ինչպես հայտնի չե, ահագին վնասներ է սալիս մեծ անասնապահությանը:

Մեր Միության հարավային մի քանի շրջաններում 1930 թվից սկսեցին զարգացնել արհեստական բեղմնավորման կայանները կոլտոզներում: Արհեստական բեղմնավորումը մոտցվում է այն նպատակով, վոր արտադրող ցուլերի սերմը կարելիավուն չափ շատ ոգտագործելու միջոցով ստացվի մասսայական բարելավված մատերիալ: Առաժամ արհեստական բեղմնավորումն հիշված շրջաններում կիրառվում է գլխավորապես մասսուս անասնաբուծության մեջ: Ինչպես հայտնի չե մասսավորյունը ներկայիս բարելավում է ստացվում է արտասահմանից բերված շորդհորն և հյդբորդ ցուլի ցուլերի ոգտագործման միջոցով: Յուրաքանչյուր ցուլի համար ստիպված ենք մենք վճարել վոսկի վալյուտայով, հետևապես այս ձեռնարկումը չափազանց թանգ է: Արհեստական բեղմնավորումն հնարավորություն է տալիս 4-7 անգամ պակասեցնել թանգարժեք ցուլերի ներմուծումը, վորովհետև արհեստական բեղմնավորման կայանում մի ցուլը կարող է բեղմնավորել

200-400 կով, մինչդեռ բնական պայմաններում միջին թվով 40-60 կովի:

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ԲՆԱԿԱՆ ԿԱՅԱՆՆԵՐՈՒՄԸ ԿԱԹԱՆԻ

Քանակը կովի	Միջին շունչը կովի	Միջին շունչը կովի	Միջին շունչը կովի	Միջին շունչը կովի	Միջին շունչը կովի	Միջին շունչը կովի	Միջին շունչը կովի	Միջին շունչը կովի	Միջին շունչը կովի	Զուգավորման ժամանակը			Զուգավորման ժամանակը (կողմերի միջև)
										I	II	III	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				

Արհեստական բեղմնավորման կայանների կազմա-
կերպումն համեմատաբար բարդ ձևեր կրում է: Կայա-
նը կանոնավոր կարող է աշխատել միայն, յեթե կա հա-
տուկ անձնակազմ (անասնաբուժ-տեխնիկ, վեր լսած
լինի մասնագիտական կուրսերում, կամ անասնաբուժ
և գյուտեխնիկ) և բացի այդ կա համապատասխան շենք
արհեստական բեղմնավորման գործիքներով ու սարքով:
Կայանի սարքավորումն առհասարակ նստում է 1200-
1500 ուրբի: Արհեստական բեղմնավորման կայան բա-
նալու համար անհրաժեշտ է կապվել շրջանային կազ-

մակերպությունների հետ և նրանց միջոցով կատարել
կազմակերպումը*):

Կոնկուրս մատուցող անասնաբույժների անհատա-
կողմնորոշում: Կոնկուրսները (մրցումները) անասնա-
պահության ասպարիզում ահապահող զորք են խաղում
կաթնատու անասնապահության զարգացման գործում
կոլխոզներում: Նրանք խթան են հանդիսանում այդ
ճյուղի ընդարձակման համար:

Կոնկուրսները մեր խորհրդային պայմաններում
համընդհանուր են սոցիալիստական կառուցվածքի, կոլ-
խոզային մասսաների ստեղծագործ եկամուտի համար
գաղտնի, վերաբերման համար և կոլեկտիվ անասնա-
պահության կանոնավոր հիմքերի վրա դնելու գոր-
ծում և շրջանի կամ ամբողջ մարզի կոլխոզների ա-
նասնապահական աշխատանքի նորման կազմակերպան
մեջ: Մեր պայմաններում կոնկուրսների նպատակը
հանդիսանում է կոլխոզային անասնապահության սո-
ցիալիստական վերակառուցման մեթոդների պրոպա-
գանդան, ստուգատես սոցիալիստական մրցման և հար-
վածայնության արդյունքների ու լայն ծանոթացնելը
շրջակա ակադեմիկոսությանը կոլխոզների նվաճումնե-
րին անասնապահության ասպարիզում, նույնպես և լա-
վազելու կոլխոզների փորձառության փոխադրումը
շրջանի բոլոր կոլխոզները:

Կոնկուրսները պետք է ամփնասկներև ու համոզիչ

*) Վերջին ժամանակներս արհեստական բեղմնավորման
կայաններ կոլխոզներում կազմակերպվում են մեթավոր մաս-
նակցությամբ «Միտակցող» ակց. ընկերության, վեր լսած աշ-
խատանքի և տանում կովերի արհեստական բեղմնավորման գոր-
ծում իր մասնակցությունը, զլխավորապես Հյուս. Կովկասում,
Երբեք ու Միջին Պովոլժյայում և այլն:

կերպով ցույց տան կռիվները տնտեսականության առաջընթացներն անհատականների հանդեպ:

Ներկայիս, յերբ գրեթե բոլոր կոլխոզները մասնակցում են սոցիալիստական մրցմանն ու կատարում կուսակցության ու կառավարության հարկածային առաջադրանքները, կոնկուրաներն ստանում են առանձին լուրջ նշանակություն: Նրանք ամենալավ միջոցն են տեսնում մեր կոլխոզների անասնապահության զարգացման մեջ սոցիալիստական մեթոդների արդյունքները հանրագումարել բերելու համար: Այդ մեթոդների շուրջը կոնկուրաների ժամանակ ստեղծվում է լայն հասարակաց կարծիք շրջապատող ազդարնակության կողմից:

Ներկայիս անասունների բազմացնելը մեր կոլխոզներում չափազանց մեծ տնտեսական նշանակություն է ստանում: Մենք մոտակա տարիներում պետք է մեծացնենք կոլխոզային հոտերի ու նախնիների ընդարձակումն այն հաշվով, վոր մեկ հեկտար ցանքսին ընկնող անասունների քանակն ավելացնենք յերկու և յերեք անգամ:

Կազմակերպելով մատղաշ անասուններին կոնկուրսային բուծումն կոլխոզի ներսում, մենք պետք է բարձրացնենք կոլխոզիկի դիտելիքները մատղաշ անասուններին խնամելու, պահելու, կերակրելու վերաբերմամբ, տանք կոլխոզիկին դործնական փորձառություն այդ ասպարիզում: Բացի այս, կոնկուրսը նպաստում է մատղաշ անասունները մեծացնելու աշխատանքների լավ կազմակերպմանը:

Կոլխոզների պրակտիկայում հորթերին խնամում են կամ առանձին աշխատավորներ, ամեն մեկը

20 կամ ավելի գլուխների բեռնվածությամբ, կամ կթողները յերկու աշխատանքի համատեղությամբ կթելու հետ) — 2-3 հորթի բեռնավորմամբ:

Մրցանակաբաշխության կամ կոնկուրսն անցկացնելու համար հատկապես այս նպատակով ջոկված հորթերի խմբակին ամրացնում են մեկ կամ յերկու աշխատավոր: Մրցումը կատարվում է այդ խմբակների միջև:

Հորթերի խմբերը կազմվում են ըստ կարելիության հասակակից հորթերից և հավասար թվով վորձ և եզ հորթերից: Կոնկուրսը կիրառելու սկզբին անհրաժեշտ է հորթերին կերակրելու և խնամելու մասին դասախոսություն կարգալ կոնկուրսին մասնակցող աշխատավորների համար, կամ կազմակերպել դրույց նույն նյութի շուրջը: Կոնկուրսի ամբողջ ընթացքում ցանկալի յե յերբեմն-յերբեմն բարձրաձայն ընթերցումներ կազմակերպել մատղաշ անասունները մեծացնելու մասին:

Կոնկուրսի ժամանակամիջոցը կարող է լինել դանադան: Ամենից լավն է կախնակեր հորթերի խմբերի համար սահմանել կարճ ժամանակամիջոց — 2-3 ամիս: Մեծահասակների համար պետք է սահմանել ավելի յերկար ժամանակ (4-6 ամիս): Այդպիսի ժամկետներ պետք է սահմանել նրա համար, վոր սկզբնական շրջանում ավելի արագ է մեծանում կենդանին, քան իր մեծ հոտակում:

Կոնկուրսն անցկացնելիս սովորաբար մի հասակի մատղաշներին կերակրելու համար վորոշ նորմա յե սահմանվում և աշխատավորները պետք է պահեն այդ նորման, առանձնապես ուշադրություն դարձնելով կե-

րի նախապատրաստման վրա հորթերին տալուց առաջ և խիստ պահպանելով կերակրելու կարգը ժամերով: Հորթերն ամեն ուր պիտի դրոսնեն ու պահպեն մաքուր: Հորթնոցը կոնկուրսից առաջ պետք է անասնաճանվի ու մաքրվի, և միշտ մաքուր պահվի: Հորթնոցը պետք է սպիտակացնել կրով:

Հորթերը պահելու, կերակրելու ու խնամելու կանոնները մշակում է վարչութիւնը ագրոնոմի և անասնաբուժի հետ միասին:

Կոնկուրսն անցկացնելու համար սովորաբար ընտրվում է մի հանձնաժողով՝ կոլխոզի վարչութիւնի ներկայացուցիչից, անասնաբուժից և մի կոլխոզնիկից: Այդ հանձնաժողովի խնդիրներն մեջ են մտնում ստուգատեսի կատարումը, կոնկուրսի ընթացքի ստուգումն և կոնկուրսի հանրադրումարների հաշվառումը: Իբրև եքսպերտներ, սնահրաժեշտ և հրավիրել ագրոնոմին և անասնաբուժին:

Անասունների պարբերական ստուգատեսը կատարվում է զանազան ժամանակամիջոցներում՝ կաթնակեր հորթերի կոնկուրսի ժամանակ՝ ամեն շաբաթ, իսկ մեծահասակներին՝ յերկու շաբաթ մի անգամ: Հորթի միջին աճը վորոշելու համար, կշռում են: Կոնկուրսի վերջին, այդ կշռումները հանրադրումովում են և կոնկուրսին մասնակցող հորթերի ամեն մի խմբի համար հաշվվում է կենդանի քաշի միջին աճը ամեն ուրվա ու ամեն մի գլխի համար:

Կոնկուրսի ընթացքի ցուցանիշներ հանդիսանում են՝

1) Մի ուրվա աճը (հաշվելումը) ամբողջ խմբի ու մի գլխի:

2) Խմբի գիրութիւնը (պարարտութիւնը) լալերով:

3) Մարմնի մաքրութիւնը:

4) Գոմի մաքրութիւնը:

5) Մսուրի և մյուս ինվենտարի մաքրութիւնը:

6) Առողջական դրութիւնը:

Խողոր աշ ցուցանիշները կախվում են տախտակի վրա կոյիողի վարչատնում կամ հորթնոցում: Հանձնաժողովի ամեն մի ստուգատեսից հետո ցուցանիշները հայտարարվում են:

Կոնկուրսի ընթացքում կատարվում է տրված կերի ցուցակագրում, ըստ խմբերի, կամ ըստ գլուխների:

Այդպիսի ցուցակագրումներն ողնում են (կոնկուրսի ալելի ևս խորը մշակման դեպքում) նաև նոր լրացուցիչ, մի ուրիշ ցուցանիշ ևս հանելու՝ այն է, թե՛ ի՞նչքան կերի միավոր է ծախսված մի կիլոգրամ կենդանի քաշ ալելացնելու համար:

Կոնկուրսը նպաստում է աշխատանքի դիսցիպլինայի ալելանալուն աշխատավորներին մեջ ու սովորեցնում նրանց, հորթերին կերակրելու կարգ-կանոնը ճշատորին կատարելուն:

Կոնկուրսի վերջին հանձնաժողովը սովորաբար վորոշում է հանում, վորի մեջ նշանակում է առանձնապես աչքի ընկած խմբերին ու նրանց խնամող կոլխոզնիկներին:

Առանձին աշխատավորների կոնկուրս կադմակերպելիս սահմանվում են սրէմիաներ հորթերի լավագույն խմբերի համար:

Պրեմիաները սահմանվում են դրամական կամ նյութ-

Թերով, իսկ յերբեմն ել վորէն եքուրուսխայում մի տեղ հասկացնելու ձեւով:

Կոնկուրսները կազմակերպումը մատուց անասուններին մեծացնելու գործում հանդիսանում է վորպես մի միջոց, վոր նպաստում է առանձին աշխատավորներին միջև տեղի ունեցող սոցիալիստական մրցումն ուղիղ հիմքերի վրա դրվելուն:

Մրցումն աշխատավորների միջև կովերին կերակրելու գործում: Խոշոր անասնանոցներում անասունների կերակրումը կատարում է աշխատավորների վորոշ խմբակ, վորոնք կոչվում են կերակրողներ: Կերակրողներ լինում են սովորաբար խոշոր նախիրներին համար, ինչպես կաթնատու, այնպես ել մսատու: Ինկատի ունենալով, վոր կերակրելու աշխատանքի մեջ առանձնապես կարեւոր նշանակութուն ունի կերն իր ժամանակին տալն ու նրա վորոշ ձեւով նախապատրաստելը, մրցման մեջ պետք է ընդգծել այդ մոմենտները: Բացի այդ կարելի չէ մշակել նորմալ բեռնավորումն մի աշխատավորի համար:

Սովորաբար կերակրողների մեջ բաժանվում է բոլոր անասունը: Յուրաքանչյուր կերակրող ստանում է անասունների վորոշ խումբ:

Մրցման ընթացքում յուրաքանչյուր կերակրողի իրավունք է տրվում մտցնելու այս կամ այն բարելավումը, վոր կարող է պարզացնել կերի բաժանման տեխնիկան ու նախապատրաստումը անասուններին տալուց առաջ:

Այն դեպքերում, յերբ կերակրողների դիտական մակարդակը բավական բարձր է, նրանց կարելի չէ հանձնել անասունների կերակրման նորմաները կաղ-

մելը, կենդանարուծի ընդհանուր ղեկավարութեան տակ:

Այս դեպքում անասունների կերակրման ասպարեզում հայտարարվում է կերակրողների նախաձեռնութունը: Սմեն մեկի գործնական դիտողութուններն ու առաջարկները կարող են լիապես ոգտագործվել: Կոլխոզներում քիչ չեն այնպիսի աշխատավորներ, վորոնք աշխատանքի մեծ ստաթ ունեն և կարող են բարելավումներ մտցնել:

Մրցման ցուցանիշներ հանդիսանում են՝ կաթնատու նախիր կթի ավելացումն և մսատու անասունների կենդանի քաշի աճումը:

Մսատու անասուններին բուելու ժամանակ կարելի չէ կերակրողներին թույլ տալ փոխել կերակրման ընդհանուր կարգը որվա ընթացքում:

Յուրաքանչյուր աշխատավորի վրա ամրացված անասունների չափը կարող է տարբեր լինել, սակայն վո՛չ պակաս կոլխոզի վարչութեան հաստատած միջին նորմայից: Մրցումից առաջ կերակրողներն ստորագրում են փոխադարձ պարտավորագրեր, վորտեղ նշանակվում են մրցման հիմնական խնդիրներն ու նրանց լուծման ուղիները:

ԿԱԹՆԱՏՈՒ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻՆ ԽՆԱՄԵԼՈՒ ՈՒ ՊԱՀԵԼՈՒ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ

Նախ քան կոնկուրսների կիրառելը կոլխոզներում, անհրաժեշտ է աշխատավորների խմբակներին ծանոթացնել անասուններին խնամելու հիմնական ձեւերի (պրիոմների) հետ, ինչպես և կոնկուրսները կիրառող

Հանձնաժողովներ կազմել կոլխոզի վարչութիւն ներս
կայացուցելից, ազերոնումիական անձնակազմից, կոլխո-
զի անդամներէց և այլն:

Հանձնաժողովի խնդիրները մեջ մտնում են կոն-
կուրսը կիրառելու կանոնները մշակումը, ստուգատես-
ներ կատարելը, ստացված արդյունքների համապա-
տասխան պրեմիաներ նշանակելը:

Կոնկուրսի գնահատման հիմնական մեթոդը բա-
րիքի (թվանշանների) մեթոդն է, ստացված ցուցա-
նիշները համապատասխան: Որիակ՝ անասունների մաք-
րելը գնահատում են՝ 2—վառ, 3—բավարար, 4—լավ:
Սա ամենապարզ մեթոդն է, վորն ամենաընդարձակ
ծավալումն է գտել:

Կոնկուրս լավագույն կթի համար: Այս կոնկուրսի
նպատակը կայանում է նրանում, վոր կոլխոզի նախ-
րի կթելու լավ ձեւերի (պրիումների) միջոցով բարձ-
րացվի կովերի կեթը: Պետք է կթողներին ծանօթա-
ցնել կանոնավոր կթի հետ և պահանջել կերտուել այն
գործնականում: Կոնկուրսի ժամանակ անհրաժեշտ է
հետեւել կթի մաքրութեանը, վորի համար յուրա-
քանչյուր 10—12 կթողի վրա նշանակում են ամանձին
կթող, վորը կոչվում է ստուգող: Ստուգող-կթողը
պետք է գործնականից գիտենա կթելու հիմնական յե-
ղանակները:

Կթելուց հետո կրծում մնացած կաթը սովորաբար
հանդիսանում է վատ կթի ցուցանիշ (ի բացառյալ այն
դեպքերի, յերբ կովը սովորութեան ունի կաթը պա-
հելու—վեր քաշելու) հենց նա յեւ ծառայում է իբրեւ
ցուցանիշ կոնկուրսի ժամանակ: Ստուգող-կթողը
հիմնական կթողներից հետո ստուգում է բոլոր կո-

վերին: Կովերի խմբերն աշնպես պետք է կազմել, վոր
մի խմբի մեջ չընկնեն միայն հեշտակիթ կովերն, իսկ
մյուսի մեջ միայն սնդակիթերը (դժվարակիթ): Բա-
ցի դրանից կովերը խմբերի բաժանելիս պետք է ուշա-
դուրս դնեն դարձնել նրանց ծնած ժամանակի և տված
կաթի քանակի վրա:

Կոնկուրսի սկզբին յուրաքանչյուր խումբ պետք է
սա որական շատ թե քիչ հաւասար քանակութեամբ
կաթ:

Եթե ի նկատի առնվեն վերոհիշյալ բոլոր նկատու-
ղութեաններն, ապա կարելի կլինի կազմել հավասար
խմբեր:

Կոնկուրսի տեղութեանը սահմանվում է 3—4 որ:
Կոնկուրսին պետք է ներգրավել բոլոր կթողներին: Լա-
վազույն կթողներին պետք է պարզեւտրել:

Կոնկուրսի ամբողջ ընթացքում կթելու վրա հըս-
կում են առանձնապես ջոկված հաշվառուներ, վորոնք
ծանոթ են կթելու կանոններին: Հաշվառուները նշա-
նակում են յուրաքանչյուր կթողի մի կիւղգրամ կաթ
կթելու յեղանակն առանձին տեղեկագրերի մեջ, վո-
րոնք կիրառվում են կոնկուրսների ժամանակ:

Սովորաբար հաշվառումն է կատարվում յուրա-
քանչյուր խմբի կթելու բնույթի ու յեղանակի, ինչպես
նաև կթելու տեւողութեան:

Այս հաշվառումը կատարվում է նրա համար, վոր-
պեսդի կոնկուրսից հետո այդ տվյալները կարելի լինի
համեմատել կոնկուրսի տվյալների հետ:

Կոնկուրսը բաժանվում է յերկու մասի՝ 1—2 որ նա-
խապատրաստական հաշվառման համար և 2—3 որ իս-
կական կոնկուրսի համար:

Հիմնական ցուցանիշներ հանդիսանում են՝
ա) կրծի կթի մաքրությունը, վոր ցուցակադրվում է
ստուգող-կթողի կողմից:

բ) Մի կիլոգրամ կաթը կթելու արագությունը ըսպե-
նեցով (կարելի է վճռորոշ կովերի համար, այլ
խմբից 2-3 կովի կթելու արագությունը վորոշել ամեն
օր):

գ) կթելու յեղանակը (բուհեցրով թե սովորական):

դ) մի կթողի կթած կաթի քանակը մի օրում:

Յեթե կոլխողում կան բավարար թվով հատուկ
անձնակազմ, ապա կարելի է մոտցնել մի ցուցանիշ ել՝
կթված կաթի մաքրությունը:

Այս դեպքում պետք է ունենալ հատուկ ապարատ
կաթի անմաքրության չափը վորոշելու համար:

Կոնկուրսի կիրառումը ահագին նյութ է տալիս
անասնաբույժի աշխատավորների համար, վորի հիման
վրա նրանք կարող են ռացիոնալացնել կթելու յեղա-
նակներն ու պրյոմները:

Մի ուրիշ ցուցանիշ էլ պետք է համարել կաթի
յուղալիությունը, վորքան ցամաք է կթվում կովը,
այնքան նրա կաթը յուղալի է լինում: Դրա համար ել
անհրաժեշտ է ունենալ անհրաժեշտ պարագաներ:

Կոնկուրս կրծի լավագույն խնամքի համար: Այս
կոնկուրսը կիրառվում է դոմի աշխատավորուհի-
կթողների խմբի միջև: Պատահական չէ, վոր մենք
յերկու կոնկուրս ենք դնում աշխատավորուհիների այդ
խմբի համար: Կաթը կթելու ու կուրծը խնամելու աշ-
խատանքը պատկանում են դժվար ու բարդ աշխա-
տանքների կարգին: Անասունին կթելը դեռ քիչ է,
պետք է և զիտենալ ինչպես կթել նրան ու աշխատան-

քից հետո կուրծը թողնել կատարելապես կանոնավոր
դրության մեջ:

Կթողների մեջ մեծ մասամբ կուրծի խնամառա-
քություն դոյություն չունի, յեթե հաշվի չառնենք կը-
թելուց առաջ լվանալը միայն:

Կուրծն, ինչպես մի լաբարատորիա, ինչպես բարդ
սալարատ, միշտ պետք է պահվի կանոնավոր դրության
մեջ: Նրա համար պետք է սահմանել մշտական ու կա-
նոնավոր խնամք: Այդ խնամքը կայանում է նրանում,
վոր կուրծը լվացվում է, չոր սրվում, քսվում փափ-
կացնող նյութերով և այլն: Կոնկուրսի նպատակների
մեջ մտնում է կրծքի կանոնավոր խնամքի կիրառումը:
Կոնկուրսից առաջ կթողների ամբողջ մասսան ինչպես և
մյուս աշխատավորները ծանոթանում են կրծի խնա-
մատարության հիմնական կանոնների հետ: Կոնկուրսը
ծառայում է վորպես ստուգատես կրծի խնամատարու-
թյան դործի կանոնավոր դրմանը յուրաքանչյուր աշ-
խատավորի կողմից:

Կոնկուրսը կիրառելու համար առանձին աշխատա-
վորների հանձնվում են կովերի խմբեր: Կոնկուրսի
տեղությունը լինում է մի ամիս:

Ամսվա ըթացքում անհրաժեշտ է չորս անգամ կա-
տարել ստուգատես, վորի ժամանակ հարկավոր է նը-
շանակել կրծի խնամատարության կանոնավորությունը
բալային (թվանշանների) սխեմեմով:

Այս կոնկուրսի համար հիմնական ցուցանիշներ հան-
դիսանում են՝

ա) կրծի կաշու փափկությունն ու մաքրությունը
(լվացում, մասսաժ):

բ) խոշոր մագեր չըթողնելը:

դ) Պատուհների փափկութիւնն ու մաքրութիւնը:

Խովորաբար այս բոլոր ցուցանիշները դուրս են բերվում խմբի յուրաքանչյուր անասունի համար առանձին և ապա վերջում սրանից խմբավորում են ու հանում խմբական ցուցանիշներ:

Կոնկուրս աւանտուր կանոնավոր մաքրելու համար:

Կոնկուրսն իրեն նպատակ է դնում կոլխոզի կաթնատու կովերին ու հորթերին խնամող խմբերին ծանոթացնել անասունների մարմնի մակերևութի վրա կանոնավոր խնամելու (մաքրելու) ձևերի հետ: Բացի սրանից կոնկուրսը աշխատավորների մեջ մրցումն է առաջ բերում կենդանիներին խնամքով մաքրելու ու նրանց մարմնի մակարդակը մաքուր պահելու:

Անասուններին մաքրելու կարևորութիւնը կոլխոզում բոլորում է այն նշանակութիւնից, վոր ունի կաշվի մակերևութին ամբողջ որդանիքի համար: Կենդանիները շնչում են վո՛չ միայն թոքերով, այլ և կաշվով: Նրան կեղտի մեջ պահելը խանգարումն է առաջ բերում ամբողջ որդանիքի աշխատանքի մեջ: Անասուններին կանոնավոր մաքրելը պետք է արմատացնել մեր կոլխոզներում նրանց կանոնավոր խնամելու մյուս միջոցների հետ միասին:

Կոնկուրսը կազմակերպելու համար անհրաժեշտ է յուրաքանչյուր աշխատավորին հանձնել անասունների վորոշ իրումբ: Սովորաբար բեռնվածութիւնն ամեն մի մարդու լինում է տարբեր, նայած թե այն աշխատավորը, վոր մասնակցում է կոնկուրսին, տանո՞ւմ է և ուրիշ պարտավորութիւններ, թե վո՛չ: Մի մարդու միջին

բեռնվածութիւնը սովորաբար լինում է 14-16 գլուխ անասուն:

Խմբերը պետք է կազմել նկատի ունենալով կենդանիների գույները: Ձե՞ վոր ամենքին քաջ հայտնի չէ, վոր մուգ գույները քիչ ուշադրութիւն են գրավում, քան բաց գույները: Կոնկուրսի պայմանների համաձայն պահանջվում է կենդանիներն հավասարաբար լսել խմբերի բաժանել գույնի ու հասակի տեսակետից:

Կոնկուրսի տեղութիւնը սահմանվում է 15-ից մինչև 30 որ: Յեթե նախրի մաքրութեան խնամքը շատ բացի թող է արած, ապա կոնկուրսի խնդիրների մեջ դրվում է և այլ թերութիւնը վերացնելու հարցը:

Կոնկուրսի ժամանակ հանձնաժողովը պիտի ստուգի առանձին խմբերը: Ստուգումը կայանում է նրանում, վոր նայում են ամեն մի անասուն առանձնապես ու գնահատում մաքրութիւնն ու կաշվի ուշադիր խնամատարութիւնը:

Յուրաքանչյուր խմբի համար առանձին բլանկի վրա նշվում է գնահատականը բալերով (թվանշաններով):

Կոնկուրսի ժամանակ կատարվում է 5-6 ստուգումն կոնկուրսի ընթացքի վերաբերմամբ:

Կարելի չէ, իհարկէ, կիրառել և ավելի բարդ գնահատութիւն, գնահատելով ու բալեր նշանակելով կենդանու մարմնի մասերի մաքրութիւնն առանձին-առանձին: Այսպես որինակ՝ վրի մաքրութիւնը, մեջքի ու կողերի մաքրութիւնը, վորի մաքրութիւնը, պոչի մաքրութիւնը, ճակատինը և այլն:

Այդպիսի ցուցանիշներ հանվում են ամեն մի անասունի վերաբերմամբ և ապա միացվում ըստ խմբերի:

Կոնկուրսը կիրառելիս պետք է ըստ կարելիւնի

մըցել և անասունների խմբի մեծության համար: Աշխատավորներից վրամանք, մեծ կարգապահություն ու աշխատանքի արտադրողականություն ունենալու դեպքում, թերևս կարողանան սպասարկել ավելի մեծ խմբի: Այս տարրի մուծումը կոնկուրսի մեջ կնպաստի ապագային ավելի ճշտելու աշխատավորների համար նորմայի մշակումը անասուններին մաքրելու գործում:

Պետք է ասած, վոր անասնանոցի առանձին աշխատավորների բաժանումը հատուկ խմբերի՝ անասուններին մաքրող, միայն կեր նախապատրաստող ու կեր տվող, միայն գոմերը մաքրող ու աղբը դուրս կրող և այլն խոշոր կոլխոզներում մշտապես տալիս է շատ լավ արտադրական արդյունքներ:

Կոնկուրսը վերջանալուց յետո, արդյունքները քնննության են յենթարկվում կոլխոզնիկների լայն ժողովներում ու կոնկուրսի հանձնաժողովի կողմից վորոշումներ են հանվում, վորոշուցով պարզեատրվում են կամ վոր յիսի այլ կերպ խրախուսվում աչքի ընկած աշխատավորները:

Կոնկուրս անասուններին հատկացված շենքերի խընամատարության: Կոնկուրսը կիրառվում է գոմի բոլոր բաժանումներին աշխատավորների միջև:

Կոլխոզում կան մի քանի անասնանոցներ, ապա կոնկուրսն ստանում է մրցման բնույթ և այդ անասնանոցների աշխատավորների միջև:

Նման կոնկուրսները նպաստում են կոլխոզնիկներին գործնական փորձառություն ձեռք բերելու այն շենքերի խնամատարության վերաբերմամբ, վորտեղ պահ-

վում են անասունները: Այս կոնկուրսի տեղդությունը կարող է լինել տարբեր՝ 2-ից մինչև 6 ամիս:

Կոնկուրսը կիրառելու կարգը նույնն է, ինչ վրոշենքի սկստերը, անցքերը, անասունների կանգնելու տեղերը և այլն մաքուր պահելու վրա: Բացի այդ այստեղ կարող են մշակվել աղբը դուրս կրելու, անասունների տակ ցամաք (խուչքի) փռելու, անցքերը ջրով լվանալու և այլն աշխատանքները մեքենայացնելու խնդիրները:

Կոնկուրսը կիրառելու կարգը նույնն է, ինչ վրոշում կոնկուրսներին:

Հարվածային բրիգադների կազմակերպումն և աշխատանքի հաշվառումը:

Սոցիալիստական անասնաբուծական խոշոր տնտեսության մեջ աշխատանքի կազմակերպման խնդիրներն պիտի դրավեն շրջանի բոլոր կազմակերպությունների ու հիմնարկությունների ամենախոշոր ուշադրություն: Ներկայումս դեռ չկան կայուն, ստուգված ցուցանիշներ աշխատանքի նորմաների վերաբերմամբ: Գործնականում հաճախ հարկ է լինում դեկավարվել մշակման որյինտիոր նորմաներով, վորոնք դեռ չեն ընդունված խոշոր կոլեկտիվ տնտեսությունների կողմից:

Աշխատանքի գոյություն ունեցող սահմանավորումները (նորմիրովկաները) մեծ մասամբ ծաղում են սովխոզների պայմաններից:

Ներկայիս հասել է արդեն ժամանակը, յերբ մենք պետք է հանրայնացնենք մասսայական փորձն անասուններին խնամելու աշխատանքի կազմակերպման գործում և ամեն որ ավելի ու ավելի և խորը լուծենք այդ խնդիրը:

Մեր կոլխոզներից շատերի մեջ հարվածային բրի-

գաղներն աշխատում են դանադան ուղղութեամբ: Հար-
վածայնութեանը կենդանաբուժական խնդիրները գե-
կողքովն անգամ չի անցել: Անասնանոցներում կազմա-
կերպում են բրիգադներ անասուններին լավ խնամե-
լու, աշխատանքի լավագույն կազմակերպման համար և
այլն:

Հարվածայնութեան հիմքում ամեն մի կոլխոզ պի-
տի մտցնի իր ուղղումներն անասնանոցի աշխատանքնե-
րը սահմանափակելու (նորմերով կայի) խնդրում:

Հարվածայնութեանը մեկ որինակներ և տալիս սո-
ցիալիստական կազմակերպութեան, վորտեղ ստեղծա-
գործ վոլեւորութեանն ու ինքնանախաձեռնումն ահա-
գին դեր են խաղում:

Հարվածայնութեանը մեկ կտա սոցիալիստական
նորմաներ, հաստատված փորձով:

Հաշվառումն մոտավոր նորմաներ մշակելու հա-
մար: Շատ հաճախ կոլխոզների աշխատանքի կազմա-
կերպման գործում հանդիպում են անհամաչափութեան-
ներ: Պատահում է այնպես, վոր մի աշխատավոր թերա-
բեռնավորված է լինում, իսկ մյուսը չափազանց գերա-
բեռնավորված: Ի նկատի առնելով կոլխոզների անաս-
նանոցներում աշխատանքի տարբեր պայմանները, դեժ-
վար է այդ գործում դեղատոմս տալը: Անհրաժեշտ են
մոտավոր նորմաներ ունենալ, գոնե սկզբում դեկավոր-
վելու համար, և ապա ժամանակի ընթացքում ստուգե-
լու և ճշտելու կոլխոզի գործնական պայմաններում:

Այս նպատակի համար շատ ոգտակար է գնել աշ-
խատանքի հաշվառումն որովա ընթացքում ամեն մի ա-
ռանձին աշխատանքի վրա ըստ աշխատավորի գործ
դրած ժամանակի: Կոլխոզում այսպիսի հաշվառական

աշխատանք տանելուց հետո, մշակվում են իրենց գործ-
նական նորմաները:

Սովորաբար դա կատարվում է այսպես՝
Անասնանոցում ջոկվում է աշխատավորների խմբե-
րից մեկը (կերակրողների, կամ կթողների կամ մաքրող-
ների) ու հաշվարկվում է նրա աշխատանքի վրա
գործ դրած ժամանակամիջոցն ամբողջ որվա ըն-
թացքում: Հաշվարկումը կատարվում է սովորաբար
առանձնապես յուրաքանչյուր աշխատավորի համար
առանձին: Կերակրողի համար նշանակումները կատար-
վում են այսպես՝.

Կերի նախապատրաստումն ... րոպե

Կերի բերելը րոպե

Կերի տալը (բաժանելը) րոպե

Ջրելը րոպե

Պարապուրդը րոպե

Մսուրների մաքրելը րոպե և այլն:

Հանրագումարում ստացվում է այն ժամանակամի-
ջոցը, վոր մի աշխատավորն որվա ընթացքում գործ է
դրել իր աշխատանքի վրա:

Այս կերպ նման հաշվառումներ կատարելով մի քա-
նի անգամ տարվա ընթացքում, կարելի յե մեծ հավա-
նականութեամբ սահմանել մի աշխատավորի բեռնավոր-
ման նորման: Ժամանակի հաշվառման աշխատանքը
կրում է մանրակրկիտ բնույթ, սակայն նա տալիս է չա-
փազանց ոգտակար արդյունքներ: Այս աշխատանքի հա-
մար իբրեւ հաշվառումներ կարելի յե ոգտագործել մոտա-
կա դպրոցի կամ տեխնիկումի աշակերտութեանը: Յե-
թե այդպիսի նյութերի հավաքումով ու այդպիսի դե-
տողութեանների կազմակերպումով պարապեն մեր շըր-

ջանային կազմակերպութիւնները, մենք կարճ ժամանակում կունենանք արժեքավոր տվյալներ արտադրական նորմաները ճշտելու կոլեկտիվ տնտեսութեան մեջ կիրառելու նպատակով: Հաշվառման աշխատանքներն անհրաժեշտ ե ղնել շրջանի մի քանի կոլտոգներում:

Կոլտոգային մասսաների աշխատանքային վերելքն ու րացիոնալիզատորական աշխատանքը պետք ե եյական ուղղումներ մտցնեն գործադրվող նորմաների մշակման մեջ, նրանց բարձրացնելու ուղղութեամբ:

Բացիռնացման բրիգադները: Կոլեկտիվ անասնաբուծութեան մեջ շատ աշխատանքներ կան, վոր կարիք են զգում րացիոնացման (անասունների խնամքը, կերի բաժանումը, աղբի կրելը, մթերքների վերամշակումն և այլն:)

Անասնաբուծութեան մեջ, ինչպես և արդյունաբերութեան ամեն մի ճյուղում, ծավալվում ե կոլտոգային գյուտարարութիւնը: Կոլտոգնիկ-գյուտարարը ձգտում ե իր բոլոր առաջարկներն ստուգել պրակտիկայում (գործնականում), վորպետղի հաշվի առնի նրանց բոլոր դրական ու բացասական կողմերը:

Բացիռնացման հարցերը (արտադրութեան բարելավումները) դրադեցնում են վո՛չ միայն առանձին կոլտոգներին, այլ խմբակի և կոլտոգների: Վարչութիւններին: Արդյունաբերութեան մեջ վերջին ժամանակներս կազմակերպվում են առանձին բրիգադներ արտադրութիւնը րացիոնացնելու համար (ցեխի, բաժանմունքի և այլն): Անհրաժեշտ ե կոլտոգային անասնապահութեան մեջ փոխադրել այդ փորձն և ամեն մի կոլտոգում դրադվել րացիոնացման բրիգադների կազմակերպութեան գործով: Բացիռնալիզատորական բրիգադների խնդրի

մեջ ե մտնում գտնել կոլտոգի անասնապահութեան նեղ տեղերն ու մեքենայացման արգելակներն ու միաժամանակ միջոցների վորոնումն ու միջոցների գործադրումն արտադրութիւնը բարելավելու համար: Բրիգադները աշխատանքին անհրաժեշտ ե միացնել գյուտարար կոլտոգնիկների սմբողջ փորձն ու առաջադրանքները և որեց-որ, կոլեկտիվ ջանքերով, խորացնել այդ սկզբնավորութիւնները:

Բացիռնալիզատորական բրիգադները կազմի մեջ պիտի մտնեն առաջին հերթին կոլտոգնիկ-ենտուզիաստ-հարվածայիններն ու գյուտարարները: Կոլտոգում անասնապահութեան յուրաքանչյուր ճյուղը (խոզաբուծութիւն, կաթնատնտեսութիւն, թռչնաբուծութիւն, ձիաբուծութիւն և այլն) պետք ե ուսումնասիրվի ու ստուգվի բրիգադների կողմից: Բրիգադները չպիտի կրեն ժամանակավոր բնույթ, նրանք պետք ե մշտասլես գործեն ու աշխատեն:

Բրիգադներ կազմվում են ամեն մի ճյուղում կամ ընդհանրապես ամբողջ կոլտոգի համար: Բրիգադների աշխատանքի հիմնական խնդիրները պետք ե լինեն՝ անասնապահութեան մեջ ստեղծել նորմալ աշխատանքի պայմաններ, վորոնք ապահովեն ամենաբարձր արտադրողականութիւն, արագացնեն մեքենայացման կիրառումն անասնաբուծի առանձին աշխատանքների մեջ, կանոնաւորեն աշխատանքային բեռնավորման նորմաների մշակումն և այլն:

ՋՈՈՏԵՆԻԿԱԿԱՆ ԶԵՌՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԸ ԿՈԼԽՈՋԻՑ ԳՈՒՐՍ (ՇՈՒՐՁԸ)

ԿՈՆԿՈՒՐՍ-ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ ԿՈԼԽՈՋՆԵՐԻ ՄԻՋԵՎ

Յուրաքանչյուր նման կոնկուրսն ընդգրկում է վո-
րոշ քանակության կոլխոզներ, մի ամբողջ շրջանի, կամ
մի քանի գյուղխորհուրդների շրջանում: Այստեղից ել
բղխում է կոնկուրսների մասշտաբը վորաշրջանա-
յին, շրջանային, միջշրջանային, նահանգական և այլն:
Յուրաքանչյուր կազմակերպչի (որդանիդատոր) խըն-
դիրն է հանդիսանում կոնկուրսի մեջ ներգրավել ըստ
կարելույն մեծ քանակությամբ կոլխոզ-մասնակիցների:
Կոնկուրսը մասսայական բնույթ պիտի կրի:

Յուրաքանչյուր կոնկուրսի մեջ պետք է ընդունվի
վորոշ թեմա կամ առաջադրանք, վորը պետք է ընտրվի
այնպես, վոր համապատասխանի տվյալ շրջանի կոլ-
խոզային անասնապահության կարիքներին ու նպահանջ-
ներին: Նման թեմաներ կարող են լինել՝ կոլխոզների
հոտերի բարձր կաթնատվությունը, անասունների լավ
խնամքը, մատուցվող անասունների լավ մեծացնելը, լա-
վագույն անասնանոցը, մասմթեիման լավ կատարումն,
կաթի մթերումն և այլն:

Նախքան թեմա ընտրելը անհրաժեշտ է մանրամասն
ու լայն քննության յենթարկել կոնկուրսի նպատակը,
տվյալ վայրի կոլխոզների անասնապահության դրու-
թյան առնչությամբ: Թեմայի լավանդակությունը

պետք է լիապես համապատասխանի շրջանի կոլեկտիվ
անասնապահության խնդիրներին: Յեթե շրջանում ծա-
վալում է անասնանոցների ընդարձակ շինարարու-
թյուն, ապա տեղին է և ոգտակար անցկացնել լավա-
գույն և արժան անասնանոցի կոնկուրս, ընդգծելով,
վոր կառուցման ժամանակ ոգտագործվեն տեղական
բոլոր նյութերը: Այն շրջաններում, վորտեղ համա-
նացված անասուններով շատ կոլխոզներ կան, և վորոնց
մեջ պետք է կանոնավոր կազմակերպել անասունների
խնամատարության աշխատանքը, այնտեղ անհրա-
ժեշտ է խրախուսել կոլխոզների լավագույն ձեռնար-
կումներն այդ ասպարեզներում:
Այն շրջաններում վորտեղ կոլխոզներում արդեն կազմ
կերպված են ընտիր նախիրներ, այնտեղ անհրաժեշտ է
կոնկուրսներ կազմակերպել ավելի բարձր առաջա-
դրանքներով: Այդպիսի կոնկուրսներին կը վերաբեր-
վեն՝ հոտի կամ նախրի բարձր կաթնատվության կոն-
կուրսը, լավագույն արտագրող-ցուլերի ընտրությու-
նը, անասնանոցի պրոցեսների լավագույն մեքենայա-
ցումը և այլն:

Այն կոնկուրսը, վոր կազմակերպված կլինի լավ
մշակված առաջադրանքներով ու թեմայի լավ ընտրու-
թյամբ, կտա զգալի արդյունքներ՝ նա թաց կանի հիմ-
նական թերությունները, կընդարձակի բոլոր լավա-
գույն նվաճումներն ու այդ լավագույնները սեփական
նություն կդարձնի շրջակա բոլոր կոլխոզների համար:
Կոնկուրսների կիրառման հիմնական մեթոդը սա-
ցիալիստական մրցումն է առանձին կոլխոզների միջև:
Կոնկուրս անասունների ամենալավ արդյունավե-
տության և արդյունքի ապրանքայնության համար:

Այս կոնկուրան իրեն նպատակ է դնում բարձրացնել կոլխոզային նախիրներին արդյունավետութունն և շրջանի կոլխոզներում ավելացնել արդյունքների (մթթերքների— կաթ, յուղ և այլն) ապրանքայնութունը:

Հոտերի արդյունատուութունը բարձրացնելու համար ամեն մի կոլխոզ պետք է լավ ու կանոնավոր կերակրի իր անասուններին, ջուր է հոտը, կիրառի կանոնավոր դստամն, տանի լավագույն խնամք և այլն:

Այսպիսով այդ կոնկուրսը կբարձրացնի կոլխոզներին զիտելիքները կոլխոզային անասնապահությանը կանոնավոր տանելու ասպարիպում:

Արդյունավետության կոնկուրսը կազմակերպվում է մի տարվա տնվողությամբ: Այդ ժամկետն անցնելուց հետո կոնկուրսի կիրառման հանրադրամարների համապատասխան շրջանում ջուրվում են վորոշ կոլխոզներ իրենց բարձր-կաթնատու նախիրներով, վորոնք անասունները կերակրելու ու պահպանելու լավագույն յուղանակների կիրառմամբ, նույնպես և ամբողջ հոտի լավ կազմակերպման շնորհիվ հասել են կոլխոզային հոտի վորակի բարձրացմանը: Հետևյալ կոնկուրսի մեջ իրենց արդյունավետությամբ այդ լավագույն հոտերը կարող են բռնել արդեն յերկրորդ տեղը, յեթե թուլացնեն իրենց ուղադրութունը դեպի կաթնային անասնապահությունը:

Այսպիսի դեպքում առաջին տեղը կգրավեն արդեն ուրրիշ կոլխոզների հոտեր ու կմտնեն բարձր-կաթնատու հոտերի ցանկի մեջ:

Այսպիսի մրցումը բարձրացնում է կոլխոզների հետաքրքրութունն ու ուղադրութունը դեպի իրենց անասունների վորակը լավացնելու խնդիրը: Շրջանային

կազմակերպությունների մեջ կարելի չէ սահմանել սահմաններ մի տախտակ, վորը ցուցադրի արդյունատուության ու ապրանքայնության տարեկան կոնկուրսի համաձայնությունը:

Հենց այդ նույն կոնկուրսի մեջ ել պետք է կիրառել լավագույն ապրանքայնության մրցումն, ըստ վորում նա պիտի ցուցաբերի կոլխոզի դերը համապետական խնդիրների իրագործման ասպարիպում: Յուրաքանչյուր կոլխոզ իր հոտերի արդյունավետութունը բարձրացնելու հետ միասին, պիտի ձգտի բարձրացնել և ապրանքայնութունը, այսինքն քանակն այն մթերքների (կաթ, յուղ և այլն), վոր պետական մթերման պլանն իրագործելու հիմունքով, պիտի տրվեն շրջանային կազմակերպություններին:

Կոնկուրսն անցկացնելու համար սովորաբար կազմվում է մի հանձնաժողով շրջանային կազմակերպությունների ներկայացուցիչներից, ազդրոնումից և կոլխոզների ներկայացուցիչներից: Կոնկուրսի ընթացքում անհրաժեշտ է մրցող կոլխոզների միջև կազմակերպել փոխադարձ ստուգումն: Փոխադարձ ստուգումը կյանում է նրանում, վոր կոլխոզները ծանոթանում են յեթե ինչպե՞ս է դրված անասունները կերակրելու և խրանամելու դրծը մյուս կոլխոզներում, ի՞նչպես է կատարվում արդյունավետության հաշվառումն և պարզում են նրանց արտադրանքի ապրանքայնութունը:

Տարին անցնելուց հետո, կոնկուրսային մասնակցող յուրաքանչյուր կոլխոզ կոնկուրսային հանձնաժողովին պիտի ներկայացնի հաշիվ իր հոտերի արդյունավետության ու արտադրանքի ապրանքայնության մասին:

Այդ հաշվետվութեան ձևերը*) մշակուած ե հանձնա-
ժողովը: Հաշվետվութեան ձևերը մշակելիս պետք
աշխատել, Վոր նրանք պարզ լինեն, հասկանալի ու ա-
կընհայտ: Հաշվետվութեան պիտի յերևան՝ բեկոր-
իտականները (մրցանակ ստացող կովերը), ամբողջ հոտի
միջին կիթը մի կովի վրա, արտադրանքի ապրանքայ-
նութեանը մի գլխի վրա (դրա մեջ պետք ե մտցնել ուղ-
ղումն կոլխողի ուտողներին թվի մեջ, վոր բնկնում ե մի
գլխին) ե այլն:

Կոնկուրսի խնդիրներին մեջ ցանկալի յե մտցնել ե
կաթնային միջերգների արտահայտութեան եօանացու-
մը: Այսպիսի դեպքերում ցուցանիշ պիտի լինի կաթի
մի միավորի արտադրութեան ինքնարժեքը:

Կոնկուրսի մեջ պետք ե քաշել չըջանի բոլոր կու-
խողները:

Շըջանում կարելի յե անցկացնել մի քանի կոն-
կուրս կոլխողների վորոշ իմբերի մեջ, վորոնց պետք ե
ջոկել հաշվի առնելով անասունները պահելու ե խնա-
մելու պայմանները:

Շըջանային մասշտաբով կաղմակերպված կոնկուր-
սի մեջ մտցվում են համեմատաբար ուժեղ կոլխողներն
ե բոլոր նրանք, վորոնք կամենում են մասնակցել մրց-
մանը:

Կոնկուրս լավագույն կովկտիվ անասնանցի: Ա-
նասնանցիների մասնաշախտի, լայն շինարարութեան

*) Հաշվետվութեան ձևերն ու կոնկուրսների կերպառութի
կարող են շատ զանազան կերպ լինել: Շըջանի մասնաղետների
համար, վորոնք դեռ են կոնկուրսի խնդիրներին ու նրանց հոտա-
դումարից տրված պահանջները, դժուար չի լինի կազմել այն:

ամանակ մեր կոլխողներում, միանգամայն նպատա-
րահարմար կլինի անցկացնել մրցման կոնկուրսներ:

Այդպիսի կոնկուրսի նպատակն ե հաստատել ու
խրախուսել լավագույն կովկտիվ անասնանցի: ար-
ժան, ամուր, անասունների հարմար տեղավորումով,
սուանձին աշխատանքների մեքենայացումով ե այլն:
Տեղական պայմանների կապակցութեամբ ձևավոր-
վում են այդ խնդիրները: Լավագույն անասնանցի կոն-
կուրսը մեր կոլխողներում կարող ե տեղի ունենալ ինչ-
պես հին կոլխողների միջև, այնպես ել նոր հիմնվող-
ների:

Յերբ կոնկուրսը տեղի ունի հին կոլխողների միջև,
վորոնք արդեն ունեն անասնանցներ, ուղադրութեան
կենտրոնը փոխադրվում ե աշխատանքների լավ մեքենա-
յացման վրա (կերի լավ պատրաստման ու բաժանելու
վրա, աղբը կրելու ե այլն), անասնանցի լուսավորու-
թեան անասունների տեղավորման ջրի մատակարարման
ե այլն: Իսկ յերբ կոնկուրսը տեղի ունի ախպիսի կու-
խողների միջև, վորոնք նոր են կառուցում անասնանց-
ներ, առանձնապես պետք ե լուսարանել շինարարութեան
եօանացման խնդիրներն ու տեղական նյութերի մաքսի-
մալ ոգտագործումն, անտես չառնելով նաև անասնա-
նոցների սարքավորման հարցերը:

Լավագույն անասնանցի կոնկուրսները ներկայիս
պիտի զտնեն լայն ծավալումն: Մենք պետք ե վո՛չ մի-
այն կառուցներ, այլ կառուցներ եօան ե ամուր ու ֆո-
տակա տարիներում վերացնենք մեր շինարարութեան
թերութեանները—կովկտիվ տան բարձր արժեքները:

Կոնկուրսն անցկացնելու ժամկետները տարբեր են—
8 ամսից մինչև վ տարի ու կես: Կոնկուրսը կարող ե լի-

նեւ և կարճ ժամկետով, յեթե անցկացվում ե այն արդէն սարքավորված անասնանոցներէ միջեւ:

Անասնանոցներէ կառուցման կոնկուրսը կարող ե փոխվել ու անցնել լավադուշն մեքենայացման կոնկուրսի այն տեղերում, ուր անասնանոցներէ միջեւ ընդհանուր կոնկուրս արդէն անցկացված ե:

Կոնկուրսի վերջում լավադուշն կոլտոզը պարզեվատրվում ե՝ հաճախողովի վորոշման համաձայն:

Կոնկուրսը տալիս ե շատ արժեքավոր նյութեր շրջանի անասնանոցներէ շինարարութեան բնուշթի մասին և հետադայում այդ նյութերէ ոգնութեամբ կարելի յե կանխել մի շարք սխալեր:

Կոնկուրսի սկզբին կոնկուրսային հանձնաժողովը պիտի հաղորդի այն հիմնական պահանջները, վարտրվում են անասնանոցներէ կանոնավոր կառուցմանն ու սարքավորման վերաբերմամբ: Այդպիսի պահանջներէ հաղորդումը կոնկուրսի ընթացքում առաջը կառնի շենքերի խաչաքաղեռութեանն ու դանաղանակերպութեան:

Կոնկուրս անասունների խնամատարութեան աշխատանքի լավագուշն կազմակերպման: Կոնկուրսը նպատակ ե դնում անասնանոցի աշխատանքների կազմակերպման գործը դնել կանոնավոր հիմքերի վրա, կանոնավոր բաժանել անասնանոցի աշխատանքները, ճիշտ կերպով վորոշել յուրաքանչյուր աշխատավորի բեռնավորումը, հաշվի առնել աշխատանքի վորակը, — ահա այն խնդիրներէ թվարկումը, վորոնք ի նկատի պիտի ունենա աշխատանքի լավադուշն կազմակերպման կոնկուրսը:

Կոնկուրսի մեջ մտցվում են շրջակա բոլոր կոլտոշները: Յուրաքանչյուր կոլտոշում կազմակերպվում են

կոնկուրսին աջակցող բրիգադներ: Բրիգադներն ըզբաղվում են աշխատանքի կազմակերպման ու նրա անանհատակութեաններէ փոխադարձ ստուգումով:

Փոխադարձ ստուգումից հետո բրիգադան զեկուցում ե ստուգման արդուշնների մասին իր կոլտոշում, նուշնպես և այն հարեման կոլտոշում, վորտեղ կատարել ե աշխատանքի կազմակերպման ստուգումն:

Կոնկուրսը սովորաբար տեվում ե ձմեռվա ամբողջ շրջանը: Ստուգող բրիգադները ըննում են յուրաքանչյուր կոլտոշն ու ըննութեան արդուշններն հանձնում ամբողջ կոնկուրսն աջակացնող հանձնաժողովին: Այս նյութերի հիման վրա, ինչպես և հանձնաժողովի իրեն ունեցած նյութերի, վոր ձեռք ե բերել կոնկուրսի ընթացքում կոլտոշները շրջելիս, կոնկուրսային հանձնաժողովը վորոշում ե, թե վոր կոլտոշում ավելի լավ ե կազմակերպված աշխատանքը:

Կոնկուրսի հիմնական ցուցանիշներ պետք ե համարել՝

ա) մի աշխատավորի բեռնվածութեան բարձրութեանը,

բ) աշխատանքի կատարման վորակը,

գ) պարապուրդների ըանակը,

դ) աշխատանքի կազմակերպման սխալներ (աշխատավորների մասնադիտացումն և բաժանումը՝ կերատակողների, անասուններին մաքրողների, կթողներին, աղբը կրողների, կեր բերողների և այլն):

Անասնանոցում աշխատանքների մասնադիտացումն տալիս ե դրական հետեանքներ, լավացնելով աշխատանքի կատարման վորակը և ավելացնելով յուրաքանչյուր աշխատավորի բեռնվածութեանը:

Աշխատանքի լավ կազմակերպման կոնկուրսերն հանդիսանում են իբրև միջոցներ, վորոնք կանոնավոր ուղիի վրա յնն դնում ամբողջ աշխատանքն ու կոլխոգների վորոնումները, աշխատանքի սոցիալիստական կազմակերպման ասպարիդում:

Կանոնավոր տարվու կոնկուրսը խորացնում է կոլխոգներում անասնանոցների աշխատանքի կազմակերպման գործը: Պետք է աշխատել, վոր բոլոր կոլխոգները մոնեն այդպիսի կոնկուրսերի մեջ:

Կոնկուրսներ անցկացնելու ժամանակ ցանկալի քն, վոր կոլխոգի աշխատավորների առանձին բրիգադները ծանոթանան աշխատանքի կազմակերպման դրության հետ հարեվան անասնապահական ցուցադրական սովխոգներում և նրանց փորձառությունը կարողանան փոխադրել իրենց կոլխոգները:

Այդպիսի երկուրտիաներն անտարակույս կտան նոր գիտելիքներ անասնանոցում աշխատանքի կանոնավոր կազմակերպման ասպարիդում և կծանոթացնեն կոլխոգներին իրենց այդ գործի առանձին մոմենտների ու նրբությունների հետ:

Կոնկուրս անասունների հյուպալի կերով ապահովելու համար: Հյութալի կերերը մեծ դեր են խաղում կոլխոգի անասունների արդյունատվությունը բարձրացնելու գործում: Մինչև ներկա ժամանակներս կոլխոգների անասունները դեռ բավարար կերով չեն ապահովված հյութալի կերով: Այդ պատճառով ել անհրաժեշտ է կոլխոգներում ձեռնարկել այնպիսի միջոցների, վորոնք նպաստեն հյութալի կերերի աճմանը:*)

*) Հյութալի կերերի աճման ձեռնարկումները նախատեսվում են կոլխոգի դաշտավարության մեջ:

Անասուններին հյութալի կերով ապահովելու կոնկուրսը նպատակ է դնում ըստ կարելիության լավ ապահովել անասուններին հյութալի կերով (սիլոս, արմատապտուղներ, պալարապտուղ): Այս նպատակին համար կոլխոգները պետք է ընդարձակեն արմատապտուղների և սիլոսային ցանքներն ու միաժամանակ փորեն սիլոսային փոսեր, տրանչեյներ ու աշտարակներ: Այն կոլխոգը, վոր մասնակցում է անասուններին հյութալի կերով ապահովելու կոնկուրսին, պետք է ըստ կարելիության մեծ չափերով անցկացնի ցուցադրված միջոցները:

Սովորաբար այս կոնկուրսն հայտարարում է կամ չըջանային կազմակերպությունը, կամ կատարվում է սոցիալիստական մրցման կարգով կոլխոգների միջև:

Այստեղ ցուցանիշներ են հանդիսանում՝ ձմրան չըջանում ամեն մի գլուխ խոզոր յեղջյուրավոր անասունի ապահովման ատիժանը հյութալի կերով (սիլոսով, արմատապտուղներով) և այն յեղանակը, վորի միջոցով ձեռք է բերվում այդ ապահովությունը (հասարակ սիլոսային փոսեր ու տրանչեյներ, մոլախոտերի ու թափթփուկների ոգտադործումով, ցանքով և այլն):

Կոնկուրսի ընթացքի ու արդյունքների ստուգումը կատարվում է կոլխոգի կանոնավոր բրիգադի անդամների միջոցով, կատարվող փոխադարձ ստուգման ուղիով:

Կոնկուրս մատղաշ անասունները մեծացնելու գործում:

Մատղաշ անասունները մեծացնելու կոնկուրսը կոլխոգների մեջ ներկայիս առանձնապես անհրաժեշտ է: Մատղաշ անասունները մեծացնելու խնդրով պիտի ըզ-

բաղվի ամեն մի կոլխոզ, նախրի քանակն ավելացնելու
ընդհանուր խնդիրներն իրազործելիս: Կոլխոզների խըն-
դիրն այս դեպքում հանգում է բավարար չափով լավ
վորակի մատղաշ անասուններ մեծացնելու մեջ:

Նոր մեծացող մատղաշ անասունների վորակի բար-
ձրացմանը կարելի չե հասնել նրանց կանոնավոր կե-
րակերելով, խնամելով ու լավ պահպանելով կոլխոզնե-
րում: Հենց կոնկուրսի մեջ ել կոլխոզն ստուգում է
մատղաշ անասունների աճեցման իր աշխատանքը, հա-
մեմատելով այն ուրիշ կոլխոզների նման աշխատանքի
հետ, կոնկուրսի ընթացքն **ստուգելու համար** այցելու-
թյան դուրս յեկող իր առանձին բրիգադներին միջոցով:
Այս դեպքում անասնանոցում անմիջապես կազմակերպ-
վում է մատղաշ անասունների մեծացնելուն վերաբեր-
յալ խնդիրների քննադատություն, կատարվում է կեն-
դանիւնների կշռումն ու սահմանվում կերակրելու ու
խնամելու կարգ-կանոնը: Այսպիսի փոխադարձ ստու-
գումը տալիս է շատ լավ արդյունքներ ու ահագին աշ-
խուժություն է առաջացնում կոնկուրսն անցկացնելու
մեջ:

Մատղաշ անասունների աճեցման կոնկուրսները
կազմակերպվում են յերբեմն բաժանելով նրանց ըստ
հասակի, որինակ՝ կոնկուրս մատղաշ անասունները մե-
ծացնելու համար մինչեւ մի տարեկան հասակը, մի
տարեկանից մինչև յերկու տարին և այլն:

Սակայն ավելի լավ է կազմակերպել անխտիր բոլոր
հասակների կոնկուրս, վորտեղ կարող են մասնակցել
կոլխոզի բոլոր մատղաշ անասունները: Կոնկուրսի վեր-
ջին հետեւումներն արվում են յուրաքանչյուր հասակի
համար առանձնապես:

Յեթե տվյալ շրջանում կոլխոզների մեջ նեղ տեղ
հանդիսանում է մատղաշ անասունների աճեցման շըր-
ջանում նրանց կերակրելն ու խնամելը մինչև 1 տարե-
կան հասակը, ապա այստեղ շատ տեղին ու ոգտավետ
կան հասակը, ապա այստեղ շատ տեղին ու ոգտավետ
կլինի կոնկուրս կազմակերպել հենց այդ հասակի հա-
մար, հատուկ առաջադրանքով՝ կոլխոզնիկներին տալ
գործնական գիտելիքներ ու փորձառություն մատղաշ
անասուններին մինչև 1 տարեկան հասակը խնամելու
ու կերակրելու մեջ:

Կոնկուրսային հանձնաժողովը (կոմիտան) այստեղ
եւ կաղմվում է այնպես, ինչպես բոլոր կոնկուրսնե-
րում:

Կոնկուրսի հիմնական ցուցանիշները հանդիսանում
են՝

ա) մատղաշ անասունների կենդանի քաշի հավե-
լումն ըստ հասակների խմբավորման:

բ) կերային միավորների ծախսումը մի կելրդամ
հավելման համար:

գ) անասունի մարմնի և գոմի մաքրությունը:

դ) կանոնավոր կերակրումն համաձայն նորմանե-
րի:

յե) մի դեռիս մատղաշ անասունը մեծացնելու ինք-
նարժեքը:

զ) մատղաշ անասունների մահացության ու հի-
վանդության քանակը:

Կոնկուրսի ամբողջ ընթացքում կոլխոզներում ան-
հրաժեշտ է անցկացնել մատղաշ անասունների խնամքի
ու կերակրելու խնդիրներին վերաբերյալ գրքերի բարձ-
րաձայն ընթերցում, այն կոլխոզնիկների համար, վո-

րոնք խնամում են հորթերին: Հանձնարարվում է նույն-
պես աղբոնով խական անձնակազմին կազմակերպել
նույն խնդիրներին վերաբերյալ զրույց-դասախոսու-
թյուններ:

Կոնկուրսի ժամանակ կատարվում է կերի հաշվա-
ռումն, ամեն ամիս մատուցվող անասունների կշիռն ու
մատուցվող անասունների խնամքի մասին պահվում է ու-
րատեալ, վորտեղ արձանագրվում է հորթերին պատա-
հած հիվանդություններն ու այլ յերեվույթները:

ՓՈՐՁԱՌՈՒԹՅԱՆ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՓՈԽԱՆԱ- ԿՈՒՄՆ ԿՈՂՆՈՋՆԵՐԻ ՄԻՋԵՎ

Փոխադարձ փոխանակումն իրեն նպատակ է դնում
ձեռք բերված գործնական հմտությունն ու տեխնիկա-
կան նվաճումները փոխանցել մի կոլխոզից—մյուսը:
Այնպիսի դրություն չպիտի լինի, վոր կոլխոզներից
մեկը զլուխ կոտրի արտադրական վորեւ խնդրի վրա,
վորն արդեն լուծել է հարեան կոլխոզը: Բոլոր կոլխոզ-
ները մշտական արտադրական կապ պիտի ունենան ի-
րար մեջ ու ցույց տան իրար փոխադարձ աջակցու-
թյուն արտադրության բոլոր հերթական խնդիրները
լուծելիս:

Փորձառության փոխադարձ փոխանակումը կարող
է արտահայտվել, առաջին՝ «հասարակական բուքսի»
միջոցով, յերբ ամբողջով կոլխոզը իր վրա յե վերց-
նում հետ մնացույի շեֆությունն է ոգնում է նրան, յե-
րորդ՝ փորձված կոլխոզնիկներին զանազան ժամկետ-
ներով գործուղելով հարեան կոլխոզները՝ իրենց փոր-
ձառությունը նրանց տալու համար և յերրորդ՝ տար-

վա ընթացքում կազմակերպելով կոլխոզների մեջ ա-
նասնապահության հիմնական խնդիրներին վերաբերյալ
մի շարք դրույցներ: Այսպիսի արտադրական փոխա-
դարձ կապը կոլխոզների միջև կարողացնի այն խըն-
դիրների լուծումը, վոր դրված են կոլխոզների առաջ:

Այսպիսով առանձին կոլխոզների փորձառություն-
ներն ու նվաճումներն հայտնի կդառնան շատերին ու
կծառայեն նրանց իրենց լավ դաս, իրեն որինակ կոլ-
խոզային անասնապահությունը կանոնավոր հիմքերի
վրա դնելու համար:

Կոլխոզներին սարսարկող մասնագետները, վորոնք
մասնակցում են արտադրական պլանների կատարմանը,
պետք է միշտ աչքի առաջ ունենան այս կամ այն կոլ-
խոզում ձեռք բերած նվաճումները և անմիջապես անց-
կացնեն դրանք մյուս կոլխոզներում:

Փոխադարձ ոգնությունը կոլխոզների միջև պետք է
զարգացնել ըստ կարելիության լայն չափերով:

Շրջանի առաջավոր կոլխոզները, վորոնք հետա-
մնացներին վերցնում են հասարակական բուքսի,
պետք է վերացնեն հարեական կոլխոզներում բոլոր այն
թերություններն ու արգելքները, վորոնց նրանք հաղ-
թահարել են ալդեն իրենց մոտ: Այդ առաջավոր կոլ-
խոզներն իրենց փորձառությունը պիտի տան չրջակա
բոլոր կոլխոզներին:

Փոխանակության լավագույն ձևերից մեկն է հան-
դիսանում ամենալավ կոլխոզնիկներին հարեան հետա-
մնաց կոլխոզներն ուղարկելը, այս կամ այն ճյուղը
կանոնավոր հիմքերի վրա դնելու համար: Յետամնաց
կոլխոզները պետք է ժամանակ առ ժամանակ իրենց
անասնանոցի աշխատավորներին ուղարկեն հարեան

ցուցադրական կոլխոզները կամ սովխոզները՝ իրենց մասնադիտության մեջ տեխնիկական հմտությունն ձևոր բերելու:

Տարվա ընթացքում անհրաժեշտ է կոլխոզների միջև կազմակերպել զրույցներ հատուկ խնդիրների շուրջը, որինակ՝ «Ի՞նչպես մենք հասնոք կանոնավոր կերակրման ու բարձր կիթի», «Ի՞նչպես մենք նվազեցրինք մատող առատունների անկումը (սատկելը) ու կանոնավոր հիմքերի վրա դրինք նրանց մեծացնելը», «Ի՞նչպես ձևոր բերինք հյուսթալի կերի ապահովումն», «Ի՞նչպես են մեզանում կազմակերպված անասնանոցի աշխատանքները» և այլն և այլն: Ներկայիս յուրաքանչյուր շրջանում աղպիսի հարցեր կճարվին տասնյակներով: Ծրվածային կազմակերպությունների գործն և կազմակերպել նրանց քննարկումը՝ առաջավոր կոլխոզների փորձառության հիման վրա:

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆ

Սոցիալիստական մրցումը, իբրև մեր չինարարության տեմպերն արագացնող մի մեթոդ, պետք է լայն ծավալումն դանի մեր կոլխոզների անասնապահության մեջ: Սոցիալիստական մրցումը պետք է ընդգրկի մեր կոլխոզների անասնապահության բոլոր ճյուղերը: Սոցմրցումը կոլխոզիկների ամբողջ մասնալի մեջ հետադբություն և առաջացնում դեպի անասնապահության կանոնավոր կազմակերպումը ու արթնացնում է նրանց մեջ ստեղծագործական ընդունակություններն ու ինքնանախաձեռնումը:

Սոցիալիստական մրցման պայմանագրեր կնքվում

են կոլխոզների միջև ճիշտ ցուցադրելով արտադրական առաջադրանքներն ամեն ճյուղի վերաբերմամբ:

Կաթնալյն անասնապահության մեջ առաջադրանքներն արտահայտվում են հետևյալ խնդիրներում:

1. Բարձրացնել անասունների արդյունաբերությունը 20 տոկոսով կամ ավելի:

2. Կիրառել կանոնավոր կերակրումն ու մեքենայացնել կերի պատրաստումը:

3. Հիմնել սելոսային տրանչեյներ, աչտաբակներ և այլ 200 խոր. մետր կամ ավելի տարածությամբ:

4. Նվազեցնել ջահել անասունների մահացությունը:

5. Յերկու տարվա ընթացքում կաթնատու հոտը մեծացնել յերկու կամ ավելի անգամ:

6. Ավելացնել ընդհանուր և աղբանքային արտադրանքը:

7. Բարելավել արտադրանքի վորակը:

8. Բարձրացնել աշխատանքի արտադրողականությունն ու աշխատանքային դիսցիպլինան:

9. Բարձրացնել աշխատավորների վորակավորումն անասունների խնամատարության մեջ՝ դոսիմրակներ կազմակերպելու միջոցով:

10. Խրախուսել դյուտարարությունը պարգևատվության միջոցով:

Սոցիալիստական մրցման պայմանագրի մեջ այս բոլոր առաջադրանքները պիտի ցուցադրվեն ամենայն պարզությամբ, վորպեսզի կոլխոզիկն հասկանա, թե ինչ արտադրական խնդիրներ են դրված ամբողջ ճյուղի առաջ:

Սոցմրցումը կոլխոզներում կիրառելու համար ըն-

տրբվում է հատուկ հանձնաժողով, վորը ստուգում է թե՛ յուրաքանչյուր կոլխոզ կատարե՞լ է արդյոք այն պարտավորութիւնները, վոր վերցրել եր իր վրա: Սոցմրցման հանձնաժողովներն ամիսը մի անգամ փոխադարձաբար ստուգում են պայմանադրի կատարման արդյունքները: Սոցմրցման ընթացքում անհրաժեշտ է կազմակերպել կոլխոզներին ժողովներ, ուր պետք է զեկուցել մրցման ընթացքում ստացված արդյունքները:

Սոցխալիստական մրցումը քիչ արդյունքներ չի տալիս, յեթք կիրառվում է կոլխոզի ներսում, կոլխոզնիկներին առանձին խմբերի ու առանձին կոլխոզնիկների միջև: Որինակ՝ սոցխալիստական մրցման պայմանագիր կարող է կնքվել իւրար կից յերկու անասնանոցների աշխատավորների միջև կամ նրանց մեջ աշխատող առանձին աշխատավորների միջև:

Կանոնավոր տարվող սոցխալիստական մրցումն ապահովում է կոլխոզին անասնապահության բոլոր ճյուղերում հայտարարված արտադրական անհարթութիւնների արագ լուծումն ու վերացումը:

Զոտեխնիկական պարտավորութիւնները բաղկանում են մի ամբողջ շարք հասարակ ոչ պարզ ձեռնարկումներից, վորոնք պիտի կիրառուի կյանքում յուրաքանչյուր կոլխոզ: Յուրաքանչյուր կոլխոզում այդ պարտավորութիւնները կարող են իրենց մեջ ամփոփել դանադան ձեռնարկումները, նալկով տեղական պայմաններին:

Իրենց վրա վերցրած պարտավորութիւնների վաւերացումը կատարվում է կոլխոզի ընդհանուր ժողովում: Սրա հետ միասին հանձն առնված պարտավոր-

րութիւնների կատարման վրա հսկելու համար ընտրվում է մի պատասխանատու անձնավորութիւն, վորը պետք է ամեն մի շնորհմի վերաբերմամբ իրազեկ դարձնի կոլխոզի վարչութիւնը:

Զոտեխնիկական պարտավորութիւնները պետք է կոլխոզի յուրաքանչյուր ճյուղի համար (կաթնային, անասնապահական, խոզարուծութիւն, թռչնապահութիւն և այլն):

Զոտեխնիկական պարտավորութիւնները պետք է մտնեն կոլխոզների միջև կնքված սոցմրցման պայմանագրի մեջ:

Ստորև մենք կբերենք զոտեխնիկական մտավոր պարտավորութիւններն այն կոլխոզների համար, վորոնք կաթնային թեքում ունեն: Այդ պարտավորութիւնները կարող են ձևավորուվել ու լրացվել ըստ տեղական պայմանների ու համաձայն այն խնդիրների, վոր կառաջադրեն կոլխոզներն անասնապահության ասպարեկում:

ԶՈՈՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱԹՆԱՅԻՆ ԹԵՔՈՒՄ ՈՒՆԵՑՈՂ ԿՈՒՆՈՋ- ՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

(Որինակ-նախագիծ)

1. Ոգտադործել տլանային ցեղին պատկանող այնպիսի արտադրող ցուլ, վորի ծնող-կովը տալիս է... կէլովրամ կաթ է... տոկոս ճարպ:

2. Զուգավորումը կատարել բացառապէս տանը, հաշվով ու խնամքով և վոչ թե ազատ դաշտում թողած բնական բեղմնավորման ու միաժամանակ ար-

տաղերող ցուլին խնամել կանոնավոր (զբոսանք ու չափավոր բեռնավորումն աշխատանքով) :

3. Մատղաչ կենդանիները ժամանակին բաժանել ըստ սեռի և արդելել անչափահաս անասուններին վաղաժամ զուգավորվելն ու բեղմնավորվելը :

4. Մատղաչներին մեծացնել հոտի 50—70 տոկոսի չափով :

5. Նախիրն ամեն տարի զտել խոտաններից :

6. Անասուններին կերակրել ռացիոնալ ձեվով, նորմաներով ու մատղաչ անասուններին մեծացնել կանոնավոր :

7. Մանել կոնտրոլ ընկերության մեջ և կերի ու բոլոր ճյուղերի մեջ արդյունավետության ճիշտ հաշվառում կատարել :

8. Ժամանակին կառուցել սիլոսային աշտարակներ, կիսաաշտարակներ կամ ուղղակի սիլոսային փոսեր :

10. Ապահովել անասուններին հյութալի կերով (արմատապտուղներով ու սիլոսով) :

11. Բարելավել արոտավայրերն ու կաղմակերպել արհեստական արոտատեղեր :

12. Կառուցել խոշոր, հանրայնացած անասնանոց իր աղբապահեստով, մեկուսարանով ու առանձին բաժանմունքով հզի անասունների համար :

13. Լուսավորել և առհասարակ հարմարեցնել անասնապահական նոր պահանջներին, ձեռքի տակ յեղած հանրայնացված անհատական անասնանոցները :

14. Կայուն կերպով կարգավորել որվա ժամերը անասուններին կերակրելու, խնամելու, պահպանելու և ընդհանրապես բոլոր աշխատանքների վերաբերմամբ :

15. Կոտրակտացիա կապել բոլոր տեսակի անասունների ու արտադրանքների նկատմամբ :

16. Տարվա ընթացքում մի քանի անգամ ախտահանել անասնանոցները :

17. Գյուղատնտեսական անասուններին ամեն տարի յենթարկել անհրաժեշտ պատվաստման :

18. 100 տոկոսով հավաքել անասնապահական ճյուղի բոլոր տեսակի թափթփուկներն՝ «Ուտիլիզյոն» հանձնելու համար :

Զոոտեխնիկական պարտավորությունների այս նախադեմ (պրոյեկտով) կարելի չե սկսվել ամեն մի կոլխոզում աշխատելիս : Այլ ուղղության կոլխոզներում այս նախադեմի վերջ կետերը կընկնեն ու նրանց տեղը կընեն ուրիշ կետեր : Այդպիսով ուղղելով ու լրացնելով ցուցադրված նախագիծը, կարելի չե սահմանել զործնականապես իրագործելի պարտավորություններ այս կամ այն կոլխոզում :

Պարտավորությունների այս բոլոր կետերը հեշտությամբ կարելի չե կիրառել մեր կոլխոզներում : Յերբեմն այս կետերի իրագործումը կոլխոզից վոչ մի դրամական ծախս ու զգալի ներդրումներ չի պահանջում, բայց միևնույն ժամանակ պատճառ և հանդիմանում անասնապահության արդյունավետության բարձրացմանը

ԱՅՆ ԶԵՌՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԸ, ՎՈՐՈՆՑ ՄԻՋՈՑՈՎ ՑՈՒՅՑ
Ե ՏՐՎՈՒՄ ԽՈՇՈՐ ԿՈԼԵԿՏԻՎ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ
ԱՌԱՎԵԼՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՑՈՒՑԱՀԱՆՏԻԵՍՆԵՐ

Ցուցահանդեսը պետք է հանդիսանա այն վայրը, վերտեղ կոլխոդային անասնապահությունը կարողանա ամբողջ շրջանի հասարակայնությունը առաջ ի ցույց հանել իր նվաճումները: Ներկայիս ցուցահանդեսներն հանդիսանում են մի վայր, ուր սոցիալիստական սեկտորի (կոլխոզների) տնտեսական տարվա հանրազամարները հակադրվում են գյուղացիական անհատական տնտեսություններ:

Ցուցահանդեսները կազմակերպվում են շրջանային կամ մանր-շրջանային 1—2 որ տեվողություններ:

Ցուցահանդեսի կազմակերպման ժամանակը (սովորաբար աշնան ու ամառվա շրջանում) մի ամիս առաջ պետք է հայտնի լինի կոլխոզներին, վերադադրի վերջիններս կարողանան պատշաճ կերպով պատրաստվել դրա համար:

Կոլխոզը պետք է ամենապարզ կերպով ցույց տա կոլեկտիվ անասնապահության նվաճումները փոքրաթիվ, բայց միանգամայն հասկանալի սլակատներով ու արտադրանքներով: Ցուրաքանչյուր կոլխոզ պակաստներով պետի նկարագրի (սովերազձի) իր արտադրանքի ապրանքայնության ու ինքնարժեքի խնդիրները, հոտի արդյունատվությունն ու մի գլխի չահավետու-

թյունը, հյութալի կերպով ապահովման հարցերը, ցույց տա կոլեկտիվ հոտի մեջ մի գլխի վրա գործադրած աշխուրհի քանակը, կոնկուրսի արդյունքներն և այլն:

Ցուրաքանչյուր կոլխոզ ցուցահանդեսից առաջ ինքն իրեն հարց է տալիս՝ կենդանի մատերիալից ի՞նչ կարելի չե ներկայացնել ցուցահանդեսին: Կենդանին երբ անհրաժեշտ են ցուցահանդես պետք է հանել բից անհրաժեշտ են ցուցահանդես պետք է հանել հիմնական արտադրող-ցույց, մի խումբ լավագույն «բեկորիստիկ» կովերից (5-6) և մատղաշ անասուններից սկսած մեկ տարեկանից (6-7 գլուխ): Շատ լավ կլինի, յեթե մատղաշ անասունների մեջ լինի հիմնական արտադրող-ցույցի սերունդներից (հորթերից):

Շրջանում կազմակերպվող այն ցուցահանդեսի համար, ուր նախատեսվում է կաթնային արտադրանքի վորակի կոնկուրս, անհրաժեշտ է ցուցադրել յուր, պանիր և այլն, նայելով թե տվյալ կոլխոզի ապրանքային ճյուղի մեջ ի՞նչ արտադրանք է համարվում հիմնական:

Միանգամայն նպատակահարմար է ցուցահանդեսում սարքավորել խոշոր կաթնատնտեսության անկյուն ու այնտեղ ցուցադրել կաթնատնտեսության ինվենտարն ու այն ամանեղենը, վոր գործածվում են կոլեկտիվ տնտեսություններում:

ՍՏՈՒԳՍԵՍՆԵՐ ՈՒ ԿԱՄՊԱՆԻԱՆԵՐ

Կոլխոզները պետք է մասնակցեն անասնապահության վերաբերյալ այլերին ու հասարակական կամ պանիաներին: Այցերը սովորաբար կազմակերպվում են

գլխավորի ամսամատյանի քանակի մարտական թվերների առթիվ: (Սյր անանանդյան, սիրտա-
յեն աշտարակների կառուցման և այլն): Գլխավորներն
այդ այլերին նյութեր են ներկայացնում իրենց կոլեկ-
ցի կյանքից:

Սյրերը սովորաբար կողմակերպվում են ձմեռվա
չրջանում և նորատակ են դնում նախապատրաստել կոլ-
խոզնիկներին հետագա տնտեսական տարվա շինարա-
րության համար: Սյրերի վայր հանդիսանում են սո-
վորաբար զյուզական զարդերը, խրճիթ-ընթերցա-
րանները, ակումբները: Կոլխոզները մատակարարում
են նյութեր պլակատների ու նկարների ձեռնով, պատ-
կերացնելով շենքերի արժեքի հաշիվները և այլն:

I. Ի՞նչ նշանակություն ունեն գոտեխնիկական ձեռնարկումները կոլխոզներում	3
Կոլխոզներում գոտեխնիկական արտադրա- կան աշխատանքները խորացնող ձեռնարկում- ները	5
Խոշոր տնտեսության առավելությունները ցույց տվող ձեռնարկումներ:	10
II. Զոտեխնիկական ձեռնարկումներ կոլխոզի ներսում	13
ձեռնարկումներ անասունները բազմացնելու ապարիզում	13
ձեռնարկումներ անասուններին կոլխոզնե- րում կերակրելու ապարիզում	38
Կաթնատու անասուններին խնամելու ու պա- հելու ձեռնարկումներ	39
III. Զոտեխնիկական ձեռնարկումներ կոլխոզի դուրս (շուրջը)	52
կոմկուրս-մրցումներ շրջանի կոլխոզների միջև	52
փորձառության փոխադարձ փոխանակում կոլխոզների միջև	64
սոցիալիստական մրցումն	66
IV. Այն ձեռնարկումները, վորոնց միջոցով ցույց են տրվում խոշոր, կոլեկտիվ տնտեսու- թյունների առավելությունները	72
Ցուցահանդեսներ	
Ստուգատեսներ ու կամպանիաներ	73

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0286850

ԳԻՆԸ 20 ԿՈՊ. (21/4 Մ.)

21.463

Б. МЕНЬШОВ

ЗООТЕХНИЧЕСКИЕ МЕРОПРИЯТИЯ ПО
СКОТОВОДСТВУ В КОЛХОЗАХ

Госиздат ССР Армении
Эривань—1931